

EUROPEJSKIE WYTYCZNE DOTYCZĄCE OPRACOWYWANIA I PISANIA KRÓTKICH, OPARTYCH NA EFEKTACH UCZENIA SIĘ OPISÓW KWALIFIKACJI

Grupa projektowa ds. europejskich ram kwalifikacji i Europass

Po raz pierwszy opublikowane w języku angielskim jako:

EQF-Europass Project Group. (2024). *European guidelines for the development and writing of short, learning-outcomes-based descriptions of qualifications*. Publications Office of the European Union. Cedefop working paper series, 21. <http://data.europa.eu/doi/10.2801/838553>

Przy wsparciu Komisji Europejskiej wytyczne te zostały przetłumaczone i są obecnie dostępne we wszystkich językach urzędowych UE, a także w innych wersjach językowych. Tłumaczenia zostały poddane przeglądowi i sfinalizowane przy wsparciu ekspertów krajowych. Komisja Europejska ponosi wyłączną odpowiedzialność za poprawność tłumaczeń. Wersja angielska jest uważana za dokument referencyjny.

Proszę cytować tę publikację w następujący sposób:

Grupa projektowa ds. europejskich ram kwalifikacji i Europass (2024), *Europejskie wytyczne dotyczące opracowywania i pisania krótkich, opartych na efektach uczenia się opisów kwalifikacji*, Urząd Publikacji Unii Europejskiej, Seria dokumentów roboczych Cedefop, 21, <http://data.europa.eu/doi/10.2801/1270507>.

Wiele dodatkowych informacji o Unii Europejskiej dostępnych jest w internecie.

Można do nich dotrzeć za pośrednictwem portalu Europa (<http://europa.eu>).

Luksemburg: Urząd Publikacji Unii Europejskiej, 2024

© Cedefop, 2024.

Z wyjątkiem przypadków, w których stwierdzono inaczej, ponowne wykorzystanie niniejszego dokumentu jest dozwolone na podstawie licencji Creative Commons Attribution 4.0 International (CC-BY 4.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>). Oznacza to, że ponowne wykorzystywanie jest dozwolone pod warunkiem odpowiedniego poinformowania o autorze oraz o wszelkich zmianach wprowadzonych w dokumencie.

[PDF](#)

[ISSN](#) 1831-2403

[ISBN](#) 978-92-896-3959-0

[doi](#): 10.2801/1270507

TI-BA-24-003-PL-N

Europejskie Centrum Rozwoju Kształcenia Zawodowego
(Cedefop) jest ośrodkiem referencyjnym Unii Europejskiej ds.
kształcenia i szkolenia zawodowego, umiejętności i kwalifikacji.
Dostarczamy informacji, badań, analiz i dowodów dotyczących
kształcenia i szkolenia zawodowego, umiejętności i kwalifikacji na
potrzeby kształtowania polityki w państwach członkowskich UE.
Cedefop pierwotnie ustanowiono w 1975 r. rozporządzeniem Rady
(EWG) nr 337/75. Decyzja ta została uchylona w 2019 r.
rozporządzeniem (UE) 2019/128 ustanawiającym Cedefop jako
agencję Unii o odnowionym mandacie.

Europa 123, Saloniki (Pylea), GRECJA
Adres korespondencyjny: Cedefop service post, 57001 Thermi,
GRECJA

Tel. +30 2310490111, Faks +30 2310490020

Adres e-mail: info@cedefop.europa.eu
www.cedefop.europa.eu

Jürgen Siebel, *dyrektor wykonawczy*
Mario Patuzzi, *przewodniczący zarządu*

Podziękowania

Wytyczne te są wynikiem prac grupy projektowej ds. europejskich ram kwalifikacji i Europass odpowiedzialnej za krótkie opisy efektów uczenia się związane z kwalifikacjami.

Grupa doradcza ds. europejskich ram kwalifikacji i grupa doradcza ds. Europass uzgodniły utworzenie grupy projektowej w czerwcu 2021 r. w celu opracowania i uzgodnienia wspólnych zasad przewodnich dotyczących ustrukturyzowania krótkich opisów efektów uczenia się na potrzeby publikowania kwalifikacji w bazach danych i rejestrach powiązanych z Europass. Grupa działała w okresie od grudnia 2021 r. do października 2023 r.

Członkami grupy projektowej byli eksperci z 12 krajów i organizacje zainteresowanych stron reprezentujące sektor kształcenia i szkolenia oraz rynek pracy. Przeprowadzono konsultacje z grupą doradczą ds. europejskich ram kwalifikacji i grupą doradczą ds. Europass w sprawie wstępnego i ostatecznego projektu wytycznych.

Prace koordynowały Komisja Europejska, DG ds. Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Włączenia Społecznego, zgodnie z zaleceniem z 2017 r. w sprawie europejskich ram kwalifikacji i decyzją w sprawie Europass z 2018 r. Cedefop, reprezentowany przez Zeldę Azzarà i Jensa Bjornavolda, zapewnił wsparcie techniczne i koncepcyjne oraz opracował wytyczne w ścisłej koordynacji z członkami grupy projektowej, w tym również z Europejską Fundacją Kształcenia.

Chcielibyśmy w szczególności podziękować członkom grupy projektowej, którzy wnieśli nieoceniony wkład, przeprowadzili konsultacje, pilotowali wytyczne z ekspertami krajowymi i zainteresowanymi stronami oraz pomogli w ulepszeniu tego dokumentu.

Spis treści

PODZIĘKOWANIA	1
WPROWADZENIE	4
Znaczenie krótkich opisów kwalifikacji opartych na efektach uczenia się	4
Opracowanie i cel wytycznych.....	5
Docelowi odbiorcy i zastosowania wytycznych	6
Zakres wytycznych	6
Stosowanie krótkich opisów efektów uczenia się.....	7
Jak korzystać z wytycznych?.....	8
Uwagi dodatkowe	8
Krótkie opisy oparte na efektach uczenia się: główne elementy składowe	10
A – Aspekty formalne.....	11
A1. Długość	11
A2. Format opisu	11
B – ASPEKTY DOTYCZĄCE TREŚCI	12
B1. Ogólne cele i profil kwalifikacji w formie tekstu opisowego	12
B2. Efekty uczenia się w podpunktach.....	20
AKRONIMY.....	30
ZAŁĄCZNIKI.....	31
Załącznik I.....	32
Załącznik II.....	35
Załącznik III.....	38
Załącznik IV.....	39
Załącznik V. Dodatkowe źródła i linki	41

Tabele, rysunki i ramki

Tabele

1. Struktura i format krótkiego opisu (tekst opisowy i podpunkty) 11
2. Ogólny cel i profil kwalifikacji 12
3. Efekty uczenia się w podpunktach..... 20
4. Składnia zdań (podpunktów) przedstawiających efekty uczenia się 23

Rysunki

1. Krótkie opisy oparte na efektach uczenia się: główne elementy składowe 10

Ramki

1. Przykłady tekstów opisowych przedstawiających ogólne cele i profil kwalifikacji 12
2. Definicje głównych pojęć 20

Wprowadzenie

Znaczenie krótkich opisów kwalifikacji opartych na efektach uczenia się

Efekty uczenia się stanowią określenie tego, co dana osoba powinna wiedzieć, rozumieć lub być w stanie wykonać po ukończeniu procesu uczenia się. Opracowanie i stosowanie krajowych ram kwalifikacji opartych na efektach uczenia się i powiązanych z europejskimi ramami kwalifikacji na szczeblu UE przyczyniło się do zwiększenia przejrzystości i porównywalności kwalifikacji ⁽¹⁾ w całej Europie.

Chociaż poziomy europejskich i krajowych ram kwalifikacji stanowią prosty sposób umożliwiający wstępne zrozumienie kwalifikacji, istotne znaczenie dla zwiększenia przejrzystości kwalifikacji ma rozwój baz danych/rejestrów dotyczących kwalifikacji.

Stosowanie podejścia opartego na efektach uczenia się okazało się przydatne w identyfikowaniu podobieństw i różnic między kwalifikacjami, zapewniając lepsze zrozumienie ich zakresu i profilu ⁽²⁾. Ostatnie badania i projekty pokazują jednak, że opisy efektów uczenia się mogą się różnić, na przykład pod względem długości, sposobu sformułowania i szczegółowości, co utrudnia porównywanie kwalifikacji ⁽³⁾.

Pełne opisy kwalifikacji krajowych opracowuje się zgodnie z krajowymi kryteriami oraz priorytetami i mogą one odnosić się do wielu konkretnych efektów

---

¹() Kwalifikacje: formalne rezultaty procesu oceny i poświadczenia uzyskiwane po stwierdzeniu przez właściwy organ, że dana osoba osiągnęła efekty kształcenia na określonym poziomie.

²() Cedefop (2020), *European qualifications framework. Initial vocational education and training: focus on qualifications at levels 3 and 4*.
Cedefop (2020), *National qualifications frameworks developments in Europe 2019. Qualifications frameworks: transparency and added value for end users*.
Cedefop (2022), *Comparing vocational education and training qualifications: towards methodologies for analysing and comparing learning outcomes*.

³() Projekty pilotażowe w zakresie europejskich ram kwalifikacji i grupa projektowa ds. horyzontalnej porównywalności kwalifikacji, 2016 i 2018 r.; grupa projektowa ds. europejskich ram kwalifikacji i Europass odpowiedzialna za krótkie opisy kwalifikacji, 2023 r.
Cedefop (2022), *Comparing vocational education and training qualifications: towards methodologies for analysing and comparing learning outcomes*.
Cedefop (2022), *Defining, writing and applying learning outcomes: a European handbook*, wyd. drugie.

uczenia się. Krótkie i syntetyczne opisy, które są oparte na pełnych opisach krajowych, ale tych ostatnich nie zastępują, przynoszą wiele korzyści, ponieważ mogą zapewnić łatwy dostęp i punkt odniesienia dla osób uczących się lub pracodawców poszukujących informacji na temat konkretnych kwalifikacji. Takie opisy są łatwiejsze do przetłumaczenia i pozwalają szybko zapoznać się z treścią i profilem kwalifikacji.

Ustrukturyzowanie krótkich opisów według identycznych zasad jest ważne dla większej przejrzystości i zrozumiałości oraz ułatwienia porównywania. Może również wspierać wykorzystanie rozwiązań cyfrowych do uzyskiwania dostępu do treści i profilu kwalifikacji, ich wykorzystywania, łączenia oraz porównywania ⁽⁴⁾.

Poprawa dostępności, przejrzystości i porównywalności kwalifikacji może zwiększyć mobilność pracowników i osób uczących się, wspierać uczenie się przez całe życie oraz zarządzanie karierą poprzez łączenie różnych kwalifikacji i doświadczenia.

Opracowanie i cel wytycznych

Wytyczne te zostały opracowane przez grupę ekspertów ⁽⁵⁾ na szczeblu UE koordynowaną przez Komisję Europejską przy wsparciu technicznym i koncepcyjnym Cedefopu oraz w porozumieniu z ekspertami krajowymi i zainteresowanymi stronami.

W ramach grupy zgłoszono łącznie 33 opisy kwalifikacji (krótkie i pełne). Przeanalizowano 22 z nich, aby wyodrębnić kluczowe zasady, na których można oprzeć wytyczne. Wstępny projekt wytycznych przedstawiono na 60. posiedzeniu grupy doradczej ds. europejskich ram kwalifikacji w listopadzie 2022 r. (notatka EQF AG 60-4), a następnie go przetestowano. Polegało to na zebraniu informacji zwrotnych na temat tekstu wytycznych od krajowych zainteresowanych stron,

---

⁴() Azzara, Z. i Garmash, A. (2022), [From fragmented paper-based systems to digitally connected qualification systems accessible to citizens](#). [w:] Cedefop, ETF, UNESCO i Instytut Uczenia się przez Całe Życie UNESCO, *Global Inventory of regional and national qualifications frameworks 2022. Volume 1: Thematic Chapters*, Urząd Publikacji Unii Europejskiej.

⁵() Grupa doradcza ds. europejskich ram kwalifikacji i grupa doradcza ds. Europass uzgodniły utworzenie grupy projektowej, której powierzono opracowanie wytycznych dotyczących krótkich opisów efektów uczenia się przeznaczonych do opublikowania w portalu Europass. W skład grupy wchodziłi eksperci z 12 państw (Austria, Belgia (NL), Cypr, Finlandia, Francja, Niemcy, Węgry, Włochy, Holandia, Norwegia, Portugalia, Słowenia), Europejskie Stowarzyszenie Uniwersytetów, SME United, Business Europe i ETF. Grupie przewodniczyła Komisja Europejska, a Cedefop wspierał jej działania w zakresie technicznym i koncepcyjnym.

a także na opracowaniu krótkich opisów kwalifikacji z wykorzystaniem wytycznych, by docelowo dodać te opisy do wytycznych jako przykłady. W ramach projektu przygotowano 20 opisów oraz przeprowadzono proces wzajemnej oceny, aby wskazać aspekty, w których wytyczne wymagały poprawy w celu zwiększenia przejrzystości, a także aby wybrać opisy, które mogłyby posłużyć jako przykłady danej roli (w wytycznych uwzględniono ostatecznie trzy przykłady).

Celem jest promowanie wspólnych zasad, a tym samym spójnej struktury i podejścia do opracowywania krótkich i syntetycznych opisów efektów uczenia się związanych z kwalifikacjami na potrzeby publikacji w bazach danych/rejestrach dotyczących kwalifikacji powiązanych z portalem [Europass](#).

Docelowi odbiorcy i zastosowania wytycznych

Z wytycznych mogą korzystać do celów opracowania krótkich opisów administratorzy, organizatorzy kształcenia i szkolenia, organy odpowiedzialne za kwalifikacje lub eksperci zajmujący się definiowaniem i opisywaniem kwalifikacji na wszystkich szczeblach i we wszystkich sektorach, zarówno publicznych, jak i prywatnych.

Chociaż wytyczne opracowano z myślą o krótkich opisach efektów uczenia się związanych z kwalifikacjami ujętymi w krajowych/europejskich ramach kwalifikacji, można je stosować w odniesieniu do wszelkich kwalifikacji, świadectw i dyplomów, a także do opisywania części lub jednostek kwalifikacji. Mogą posłużyć do tworzenia opisów kwalifikacji z określonym poziomem krajowych/europejskich ram kwalifikacji lub bez określonego poziomu.

Zakres wytycznych

Opracowanie zarówno krótkich, jak i długich opisów kwalifikacji należy do kompetencji krajowych.

Wytyczne te pomagają w opracowywaniu i pisaniu krótkich – syntetycznych oraz zwięzłych – opisów opartych na efektach uczenia się, oddających treść, profil i złożoność wszystkich rodzajów i poziomów kwalifikacji. Wytyczne te nie dotyczą kompletnych ani pełnych opisów kwalifikacji (np. w formie standardów kwalifikacji lub krajowych programów nauczania).

W istniejących modelach informacyjnych ⁽⁶⁾ proponuje się pola informacyjne (takie jak nazwa kwalifikacji, instytucja przyznająca kwalifikację, dziedzina) w celu usprawnienia wymiany informacji na temat kwalifikacji oraz baz danych/rejestrów kwalifikacji ⁽⁷⁾. Istniejące modele zapewniają jednak jedynie ogólne wytyczne dotyczące sposobu przedstawiania informacji na temat efektów uczenia się w sposób sprzyjający przejrzystości i porównywalności. Niniejsze wytyczne opierają się na takich modelach i mają na celu ich zintegrowanie poprzez skupienie się na konkretnym polu informacyjnym „efekty uczenia się”.

Stosowanie krótkich opisów efektów uczenia się

Opracowanie krótkich opisów zwiększa przejrzystość i porównywalność kwalifikacji z różnych sektorów i krajów na szczeblu europejskim i międzynarodowym, na przykład za pośrednictwem portalu Europass i europejskich ram kwalifikacji. Stanowi również okazję do poprawy jakości i zasięgu istniejących narzędzi wymiany informacji na temat kwalifikacji.

Na szczeblu krajowym krótkie opisy można wykorzystać do celów informacyjnych i komunikacyjnych, w szczególności jako uzupełnienie ram kwalifikacji i jako część baz danych oraz rejestrów dotyczących kwalifikacji.

Krótkie opisy kwalifikacji powinny umożliwić krajowym i międzynarodowym użytkownikom oraz zainteresowanym stronom (w tym osobom uczącym się, pracodawcom, doradcom, rodzicom, nauczycielom, organizatorom kształcenia i szkolenia, praktykom zajmującym się walidacją) szybkie zrozumienie treści, złożoności i ukierunkowania uczenia się. Chociaż opisy powinny zawierać spójne

---

⁶() „Modele informacyjne” to termin stosowany w kontekście europejskiego modelu dotyczącego uczenia się. Odnosi się on do źródeł przeanalizowanych i rozważanych na potrzeby stworzenia europejskiego modelu dotyczącego uczenia się. Uwzględnia to na przykład definicje i normy zaczerpnięte z zalecenia w sprawie europejskich ram kwalifikacji, zalecenia w sprawie Europass, suplementu do dyplomu lub suplementu do świadectwa.

⁷() W załączniku IV do zalecenia w sprawie europejskich ram kwalifikacji wskazano obowiązkowe i opcjonalne pola danych na potrzeby cyfrowej publikacji informacji na temat wszystkich rodzajów i poziomów kwalifikacji (np. nazwa kwalifikacji, instytucja przyznająca kwalifikację, dziedzina). W oparciu o załącznik III rejestr zbiorów danych dotyczących kwalifikacji (QDR) i europejski model dotyczący uczenia się (ELM) wspierają publikowanie i wymianę informacji na temat kwalifikacji w portalu Europass. Chociaż te istniejące modele podkreślają znaczenie informacji na temat efektów uczenia się, zawierają one jedynie ogólne wytyczne dotyczące ich prezentacji w sposób sprzyjający przejrzystości i porównywalności. Można zatem uznać, że wytyczne te opierają się na istniejących modelach wymiany informacji na temat kwalifikacji, ale dodatkowo rozszerzają ich zakres.

informacje na temat stopnia złożoności uczenia się, ich głównym celem nie jest przedstawienie kompleksowego uzasadnienia poziomu europejskich/krajowych ram kwalifikacji.

Wykorzystanie krótkich opisów efektów uczenia się może zależeć od kontekstów i praktyk krajowych, w tym ich powiązań z bardziej szczegółowymi opisami kwalifikacji lub z planami i programami nauczania. Niektóre państwa dokonują już rozróżnienia między pełnymi i szczegółowymi opisami efektów uczenia się wykorzystywanymi do celów wyrównania lub uznawania oraz stosując krótsze opisy do podsumowania podstawowych aspektów kwalifikacji.

Jak korzystać z wytycznych?

Wytyczne podzielono na dwie główne części: A i B.

W części A skoncentrowano się na formalnych aspektach opisu (długości i formacie). W części B skupiono się na aspektach dotyczących treści opisu, przedstawiając wytyczne na temat tego, co należy wziąć pod uwagę przy jego opracowywaniu, oraz podając sugestie odnośnie do składni zdań.

Przy sporządzaniu krótkich opisów ważne jest, aby podchodzić do kluczowych aspektów dotyczących treści wymienionych w wytycznych (rozległość/zakres, szczegółowość/złożoność i kontekst) elastycznie, a nie w sposób sztywny lub mechaniczny. Niektóre rozróżnienia stanowią koncepcyjne abstrakcje, które w praktyce nakładają się na siebie.

Niektóre przedstawione sugestie mogą wydawać się oczywiste lub jasne dla ekspertów i praktyków w dziedzinie efektów uczenia się. Ponieważ wytyczne mają również na celu wsparcie osób mniej zaznajomionych z tym obszarem, uwzględniono także ogólne porady oraz podano łącza do dodatkowych zasobów (zob. punkt „Odniesienia i linki”).

Aby ułatwić czytelnikowi zrozumienie, wytyczne zawierają wyjaśnienia, ilustracje, pytania przewodnie, zalecenia oraz dodatkowe wskazówki i uwagi. Oprócz trzech przykładów krótkich opisów w załączniku I wytyczne zawierają konkretne przykłady odnoszące się do zaleceń i wskazówek. Przedstawiono również wykaz czasowników opisujących działanie i kwalifikatorów (przymiotników i przysłówków).

Przykłady zawarte w wytycznych pochodzą z istniejących krótkich opisów kwalifikacji lub zostały dostosowane bądź stworzone w celach ilustracyjnych.

Uwagi dodatkowe

Podczas opracowywania tych wytycznych i towarzyszących im przykładów (załącznik I) stało się oczywiste, że opracowanie idealnego krótkiego opisu jest trudnym zadaniem. Jest to obowiązek poszczególnych krajów, które mogą stosować różne kryteria lub kłaść nacisk na inne aspekty. Opracowanie tych wytycznych należy uznać za część trwającej współpracy między państwami, mającej na celu stworzenie i stosowanie wspólnych wytycznych dotyczących opisów efektów uczenia się w celu poprawy przejrzystości i porównywalności kwalifikacji. Dzięki doświadczeniu, ciągłej współpracy i wymianie informacji na temat stosowania wytycznych w różnych krajach i sektorach, można dalej rozwijać wytyczne, włączając do nich dodatkowe przykłady.

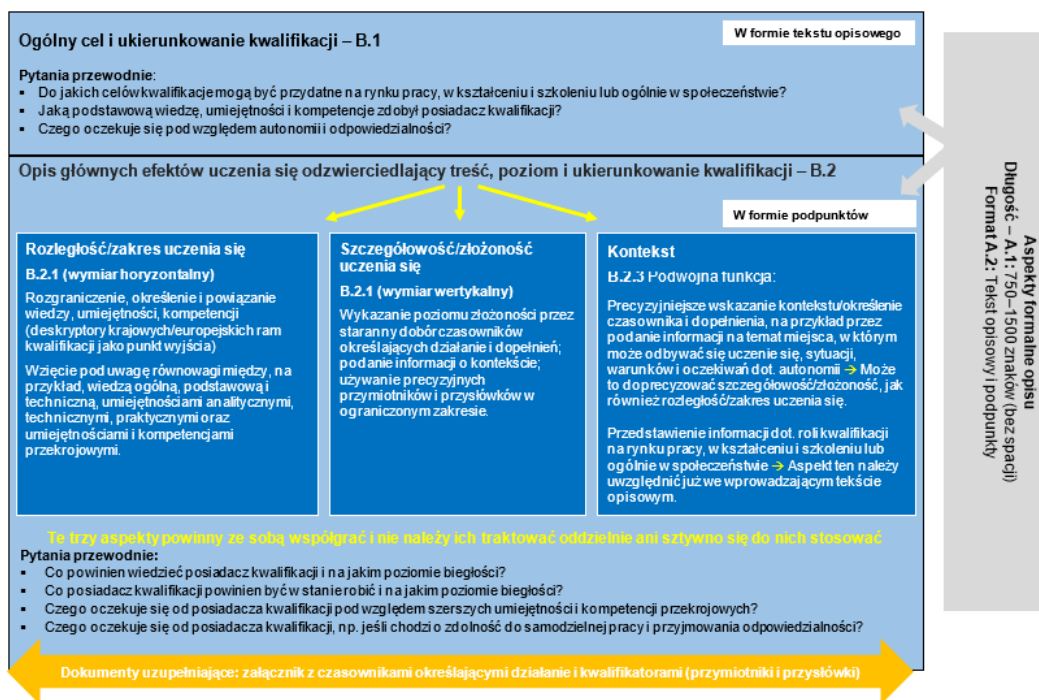
Przy sporządzaniu krótkich opisów kwalifikacji opartych na efektach uczenia się zaleca się rozważenie zaangażowania ekspertów spoza organizacji lub kraju w celu uzyskania informacji zwrotnych.

Krótkie opisy oparte na efektach uczenia się: główne elementy składowe

Przy opracowywaniu i sporządzaniu krótkich opisów należy wziąć pod uwagę następujące zasady:

- A. Aspekty formalne
- A.1 Długość opisu (od 750 do 1 500 znaków bez spacji);
  - A.2 Format opisu (tekst opisowy i podpunkty).
- B. Aspekty dotyczące treści
- B.1 Ogólne cele i profil kwalifikacji (w formie tekstu opisowego);
  - B.2 Główne efekty uczenia się (w formie podpunktów) w celu przedstawienia profilu, treści i złożoności kwalifikacji poprzez uwzględnienie następujących aspektów:
    - B.2.1 Rozległość/zakres osiągniętych efektów uczenia się;
    - B.2.2 Szczegółowość/złożoność osiągniętych efektów uczenia się;
    - B.2.3 Informacje o kontekście.

Rysunek 1. Krótkie opisy oparte na efektach uczenia się: główne elementy składowe

Źródło: Grupa projektowa ds. europejskich ram kwalifikacji i Europass odpowiedzialna za krótkie opisy efektów uczenia się związane z kwalifikacjami

A – Aspekty formalne

A1. Długość

Opis powinien mieścić się w zakresie od 750 do 1 500 znaków (bez spacji).

Ta orientacyjna długość może zapewnić wystarczającą przestrzeń na uchwycenie istoty kwalifikacji i pozwala czytelnikom na szybkie zapoznanie się z ich podstawowymi cechami. Ustalono orientacyjny limit w celu zapewnienia, by opis można było uznać za krótki.

A2. Format opisu

Kwalifikacje należy opisywać, stosując połączenie tekstu opisowego i podpunktów.

Tekst opisowy należy wykorzystać do przedstawienia ogólnego celu i profilu kwalifikacji (B.1).

Podpunkty służą do przedstawienia konkretnych efektów uczenia się (B.2).

Tabela 1. **Struktura i format krótkiego opisu (tekst opisowy i podpunkty)**

Tekst opisowy przedstawiający ogólne cele i profil kwalifikacji.	Posiadacz kwalifikacji...
Podpunkty przedstawiające efekty uczenia się	Jest w stanie: 1) 2) 3) ...

Źródło: Grupa projektowa ds. europejskich ram kwalifikacji i Europass odpowiedzialna za krótkie opisy efektów uczenia się związane z kwalifikacjami

B – Aspekty dotyczące treści

B1. Ogólne cele i profil kwalifikacji w formie tekstu opisowego

Opis powinien rozpocząć się zwięzłym wprowadzeniem w formie tekstu opisowego przedstawiającego ogólny cel i profil kwalifikacji, w tym informacje o kontekście ⁽⁸⁾.

Powinno to umożliwić czytelnikowi poznanie istoty kwalifikacji oraz zrozumienie jej roli i pozycji w odniesieniu do rynku pracy, systemów kształcenia i szkolenia lub ogółu społeczeństwa.

Tabela 2. **Ogólny cel i profil kwalifikacji**

Tekst opisowy przedstawiający ogólne cele i profil kwalifikacji.	Posiadacz kwalifikacji...
Podpunkty przedstawiające efekty uczenia się	Jest w stanie: 1) 2) 3) ...

Źródło: Grupa projektowa ds. europejskich ram kwalifikacji i Europass odpowiedzialna za krótkie opisy efektów uczenia się związane z kwalifikacjami

Ramka 1. **Przykłady tekstów opisowych przedstawiających ogólne cele i profil kwalifikacji**

Przykład A

Posiadacz kwalifikacji „Asystent biurowy” (poziom 4 ERK/KRK) posiada wiedzę i umiejętności niezbędne do wykonywania zadań biurowych, administracyjnych i organizacyjnych w przedsiębiorstwach ze wszystkich sektorów i innych instytucji (np. administracji publicznej, organizacji, stowarzyszeń itp.) na podstawie trzyletniego kształcenia dualnego u pracodawcy i w szkole zawodowej. W zależności od charakteru

⁸() Tytuł kwalifikacji często dostarcza istotnych informacji na temat pochodzenia i profilu kwalifikacji, zwłaszcza jeżeli odnosi się do dobrze znanego rodzaju kwalifikacji (wstępne kształcenie i szkolenie zawodowe, licencjat lub magister w szkolnictwie wyższym) lub dotyczy konkretnego zadania lub zawodu. Nie zawsze tak jest, dlatego konieczne jest dokładne opisanie kontekstu. Informacje o kontekście są ważne zarówno przy opisywaniu ogólnego celu i profilu kwalifikacji (B1), jak i przy wymienianiu efektów uczenia się w formie podpunktów (B2).

zadania pracuje na zapleczu przedsiębiorstwa, w księgowości, w biurze kadrowym lub w obszarach takich jak zakupy, sprzedaż, magazynowanie.

Przykład B

Posiadacz kwalifikacji „Kwalifikacje zawodowe podstawowe dla technologów ochrony środowiska w zakresie gospodarki ściekowej” (poziom 4 ERK/KRK) może pracować w sektorze systemów odwadniania i gospodarowania wodami opadowymi oraz oczyszczania ścieków i osadów ściekowych. Pracuje w gminnych i przemysłowych oczyszczalniach ścieków oraz w przedsiębiorstwach kanalizacyjnych. Zapewnia zrównoważone i efektywne energetycznie funkcjonowanie komunalnych i przemysłowych oczyszczalni ścieków. Posiadacz kwalifikacji ma kompetencje do zarządzania małymi oczyszczalniami ścieków.

Przykład C

Posiadacz kwalifikacji „Kwalifikacje zawodowe w zakresie fryzjerstwa i kosmetyki” (poziom 4 ERK/KRK) może świadczyć usługi dla klientów w zakresie kosmetyki i pielęgnacji włosów oraz sprzedawać produkty i usługi przedsiębiorstwa w oparciu o kompleksową wiedzę na temat produktów oraz procedur bezpieczeństwa i higieny pracy. Ma podstawowe kompetencje ogólne i może wybrać specjalizację w zakresie poradnictwa w obszarze pielęgnacji włosów i kosmetyki, pielęgnacji skóry, fryzjerstwa lub strzyżenia.

Przykład D

Posiadacz kwalifikacji „Akredytowany księgowy” (poziom 5 ERK/KRK) może rejestrować i weryfikować dane finansowe organizacji zewnętrznych. Może doradzać klientom w kwestii przestrzegania przepisów prawnych dotyczących rachunkowości i dostarczać klientowi niezbędnych informacji handlowych. Uznaje się, że posiadacz tych kwalifikacji jest uprawniony do wykonywania zawodu księgowego jako osoba prowadząca działalność na własny rachunek. W Belgii (Flandria) zawód ten może wykonywać wyłącznie akredytowany księgowy.

Przykład E

Posiadacz kwalifikacji „Chirurgiczny asystent lekarza” (poziom 6 ERK/KRK) odgrywa kluczową rolę w opiece chirurgicznej, gdyż uczestniczy w wielu skomplikowanych i ryzykownych zabiegach chirurgicznych oraz korzysta ze złożonych rozwiązań technologicznych w krótkim czasie. Może być częścią multidyscyplinarnego zespołu składającego się z chirurgów, anestezjologów, asystentów ds. znieczulenia i chirurgicznych asystentów lekarza. Może pomagać lekarzowi prowadzącemu w jego obowiązkach oraz koordynować i nadzorować proces opieki nad pacjentem w okresie okołoperacyjnym. Ponadto może współpracować z jednostkami wspierającymi oddział chirurgii, takimi jak centralny oddział sterylizacji, oddział pielęgniarstwa, oddział radiologiczny i laboratoria. Kwalifikacje można uzyskać w ramach szkolenia wstępnego, jeżeli osoba ucząca się jest w trakcie kursu zatrudniona w akredytowanej placówce opieki zdrowotnej. .

Źródło: Grupa projektowa ds. europejskich ram kwalifikacji i Europass odpowiedzialna za krótkie opisy efektów uczenia się związane z kwalifikacjami

Pytania przewodnie

Celem poniższych pytań jest ułatwienie wyboru aspektów, które można przedstawić podczas opracowywania tekstów opisowych określających ogólne cele i profil kwalifikacji (B1). Ważne jest, aby nie udzielać bezpośredniej lub mechanicznej odpowiedzi na wszystkie pytania.

- a) Do jakich celów kwalifikacje mogą być przydatne na rynku pracy, w kształceniu i szkoleniu lub ogólnie w społeczeństwie? Co posiadacz kwalifikacji może zrobić z kwalifikacjami?
  - (i) Czy kwalifikacje przygotowują do konkretnych zadań, funkcji lub zawodów?
  - (ii) Czy kwalifikacje dają szczególne uprawnienia, na przykład poprzez licencjonowanie praktyk zawodowych? Czy umożliwiają wykonywanie zawodu regulowanego? Czy kwalifikacje uprawniają do rozpoczęcia konkretnej działalności gospodarczej lub założenia przedsiębiorstwa?
  - (iii) Jeżeli kwalifikacje nie są bezpośrednio związane z konkretnymi zadaniami, zawodami, profesjami, jaki jest cel kwalifikacji w odniesieniu do:
    - zatrudnienia;
    - wstępnego kształcenia i szkolenia;
    - kształcenia i szkolenia ustawicznego;
    - rozwoju osobistego.
  - (iv) Czy kwalifikacje otwierają dostęp do konkretnego dalszego uczenia się? Czy istotne jest dodanie informacji o możliwych ścieżkach rozwoju?
  - (v) Czy istnieją szczególne wymogi dotyczące dostępu do kwalifikacji, o których warto wspomnieć w celu wyjaśnienia danej roli i stanowiska?
- b) Jaką podstawową wiedzę, umiejętności lub kompetencje ⁽⁹⁾ zdobył posiadacz tych kwalifikacji?

---

⁹( ) W dyskusjach na temat europejskich ram kwalifikacji termin „kompetencje” wywołał debatę ze względu na jego różne interpretacje. Chociaż stosunkowo szybko osiągnięto konsensus w kwestii rozgraniczenia „umiejętności” i „wiedzy” na etapie wczesnego rozwoju europejskich ram kwalifikacji, zdefiniowanie tej trzeciej domeny okazało się trudniejsze. Trzecia domena europejskich ram kwalifikacji została pierwotnie nazwana „kompetencją”, ale jej zakres był ograniczony do pojęcia „autonomii i odpowiedzialności”. W przeglądzie europejskich ram kwalifikacji z 2017 r. zmieniono nazwę nagłówka trzeciej domeny jedynie na „autonomia i odpowiedzialność” bez istotnych zmian w deskryptorach poziomu. Analiza deskryptorów poziomu krajowych ram kwalifikacji w odniesieniu do trzeciej domeny europejskich ram kwalifikacji (dawniej określanej jako „kompetencja”, a obecnie

- c) Czego oczekuje się od posiadacza kwalifikacji, na przykład w odniesieniu do zdolności do samodzielnego wykonywania pracy?
- d) Czego oczekuje się od posiadacza kwalifikacji – na przykład w odniesieniu do przyjmowania odpowiedzialności za procesy i zarządzania innymi osobami?

Zalecenia

- a) Tekst opisowy powinien być krótki i zwięzły, a jego długość powinna stanowić około 1/4 pełnego opisu.
- b) Należy unikać zwrotów odnoszących się do konkretnej płci.
- c) Należy używać określenia „posiadacz kwalifikacji” bądź „osoba posiadająca kwalifikację” lub tytułu nadanego po uzyskaniu kwalifikacji, a w razie potrzeby należy stosować formy odnoszące się do obu płci, np. „potrafi”.
- d) Należy wskazać poziom europejskich/krajowych ram kwalifikacji (w stosownych przypadkach), w nawiasach.

Przykład: „Osoba posiadająca kwalifikację „Asystent biura” (poziom 4 ERK/KRK) może...”.

- e) Należy zadbać o to, aby tekst opisowy dokładnie wprowadzał efekty uczenia się przedstawione w podpunktach, zapewniając spójność między tekstem opisowym a podpunktami:

Niezalecane: rozbieżności między tekstem opisowym a podpunktami.

Przykładowo tekst opisowy podkreśla wysoki poziom autonomii, ale wykaz efektów uczenia się odnosi się wyłącznie do współpracy z innymi osobami.

- f) W zależności od profilu kwalifikacji należy podać informacje na temat pozycji i roli kwalifikacji w odniesieniu do rynku pracy, systemów kształcenia i szkolenia lub ogółu społeczeństwa:

Przykłady informacji o kontekście zawartych w opisie w celu przedstawienia roli kwalifikacji na rynku pracy:

„odpowiedzialność i autonomia”) pokazuje, że chociaż wszystkie deskryptory na poziomie krajowym wykazują elementy dostosowane do autonomii i odpowiedzialności zgodnie z zaleceniami europejskich ram kwalifikacji, niektóre z nich rozszerzyły swoje deskryptory w celu uwzględnienia bardziej rozległych wymiarów, takich jak „krytyczne myślenie”, „kreatywność”, „przedsiębiorczość”, „umiejętność uczenia się”, „współpraca” itp. Chociaż wytyczne te wyraźnie odnoszą się do deskryptorów poziomu europejskich ram kwalifikacji jako kluczowego punktu wyjścia, aby w jak największym stopniu uwzględniać praktyki krajowe i nie wykluczać aspektów uznawanych za istotne w poszczególnych państwach, w wytycznych stosuje się termin „kompetencja”, jednocześnie podkreślając konieczność uwzględnienia autonomii i odpowiedzialności przy opisywaniu efektów uczenia się. Więcej informacji na temat deskryptorów poziomów europejskich i krajowych ram kwalifikacji można znaleźć w publikacji: Cedefop (2018), [Analysis and overview of NQF level descriptors in European countries](#). Urząd Publikacji Unii Europejskiej.

- (i) „Posiadacz kwalifikacji „Administracja biznesowa” (poziom 5 ERK/KRK) może pracować w oddziałach biznesowych oraz administracyjnych i ma uprawnienia wymagane do tego, aby zostać niezależnym przedsiębiorcą”;
- (ii) „Posiadacz kwalifikacji „Specjalista ds. usług promocyjnych i prowadzenia recepcji” (poziom 3 ERK/KRK) może pracować w obiektach hotelarskich, biurach podróży i usługach wsparcia turystyki”;
- (iii) „Posiadacz kwalifikacji „Stolarstwo” (poziom 4 ERK/KRK) może budować, instalować, konserwować i odnawiać konstrukcje drewniane w różnych rodzajach budynków. Może planować i wykonywać prace ręczne i mechaniczne na drewnianych ścianach, sufitach, dachach i podłogach wewnętrznych i zewnętrznych”;
- (iv) „Posiadacz tych kwalifikacji jest uprawniony do wykonywania zawodu księgowego jako osoba prowadząca działalność na własny rachunek”;
- (v) „Kwalifikacje są warunkiem wstępnym wykonywania zawodu psychologa klinicznego w kraju”;
- (vi) „Kwalifikacje dają możliwość zdobycia kwalifikacji szkolnych lub kompetencji zawodowych w celu (ponownego) wejścia na rynek pracy lub rozwoju na rynku pracy”.

Przykłady informacji o kontekście zawartych w tekście opisowym w celu pokazania pozycji kwalifikacji w odniesieniu do systemów kształcenia i szkolenia lub ogółu społeczeństwa:

- (i) „Kwalifikacje zapewniają solidne podstawy w badaniach biotechnologicznych, a ich posiadacz może kontynuować naukę w specjalistycznych dziedzinach, takich jak inżynieria genetyczna i badania farmaceutyczne”;
- (ii) „Kwalifikacje mają na celu kontynuowanie bardziej złożonego i specjalistycznego uczenia się w dziedzinie instalacji elektrycznych lub sieci elektrycznych”;
- (iii) „Jest to wstępne szkolenie zawodowe prowadzone w szkole. Opcjonalnie można uzyskać kwalifikacje uprawniające do podjęcia studiów wyższych”;
- (iv) „Kwalifikacje umożliwiają podjęcie studiów akademickich”;

- (v) „Kwalifikacje zapewniają ogólną wiedzę i kompetencje potrzebne do zatrudnienia na różnych stanowiskach związanych z działalnością gospodarczą. Oferują możliwości rozwoju osobistego i otwierają drogę do ustawicznego kształcenia i szkolenia w wyspecjalizowanych obszarach zarządzania przedsiębiorstwami lub przedsiębiorczości”;
- (vi) „Kwalifikacje „Certyfikat w zakresie pierwszej pomocy” wyposażają ich posiadacza w wiedzę i umiejętności niezbędne do udzielenia natychmiastowej pomocy w nagłych wypadkach medycznych, promując bezpieczeństwo zarówno tej osoby, jak i osób z jej otoczenia w społeczeństwie”.

Należy zauważyć, że ten sam opis może podkreślać pozycję kwalifikacji w odniesieniu do jednego lub wszystkich aspektów (rynek pracy, system kształcenia i szkolenia, ogół społeczeństwa itp.).

- g) Należy wybrać i podsumować podstawową wiedzę, umiejętności i kompetencje nabyte wraz z kwalifikacjami. Warto się zastanowić, czy należy położyć nacisk w większym stopniu na wiedzę teoretyczną bądź faktograficzną lub na umiejętności praktyczne, analityczne albo przekrojowe⁽¹⁰⁾:

- (i) należy unikać ogólnych stwierdzeń: „Posiada kluczowe umiejętności i kompetencje zawodowe oraz *dobrą wiedzę ogólną* w swojej dziedzinie”;
- (ii) należy unikać stosowania ogólnych przymiotników: „Zapewnia *dobrą* obsługę klienta”. Zob. załącznik III;
- (iii) przykłady zdań we wstępnym tekście opisowym, które mogą ilustrować nabywanie konkretnych i technicznych umiejętności potrzebnych w określonym sektorze lub zawodzie, a także bardziej ogólnych umiejętności i wiedzy przydatnych w różnych sektorach

---

¹⁰() Pojęcia wiedzy i umiejętności mogą być zróżnicowane w poszczególnych krajach. Na poziomie UE głównymi elementami deskryptorów poziomu europejskich ram kwalifikacji są 1) wiedza opisana jako faktograficzna lub teoretyczna; 2) umiejętności opisane jako poznawcze i praktyczne; oraz 3) autonomia i odpowiedzialność. Przed zmianą trzeci element nazwano „kompetencją”, ale opisano go pod względem autonomii i odpowiedzialności. W wyniku przeglądu zalecenia dotyczącego europejskich ram kwalifikacji nagłówek trzeciej domeny uczenia się zmieniono z „kompetencji” na „autonomię i odpowiedzialność”. Źródło: Zalecenie w sprawie europejskich ram kwalifikacji z 2017 r.:

rynku pracy i dla ogółu społeczeństwa lub przygotowujących do dalszego uczenia się:

- „Posiadacz kwalifikacji może bezpiecznie instalować, naprawiać i zlecać zadania w sektorze nieruchomości i w branży przemysłowej. Zapewnia, aby ostateczny wynik był bezpieczny i spełniał wymogi określone dla danego zadania”;
- „Posiada podstawową wiedzę ogólną, w tym umiejętności liczenia i czytania oraz dysponuje kompetencjami obywatelskimi umożliwiającymi aktywne angażowanie się w życie społeczności”;
- „Posiadacz kwalifikacji potrafi zadbać o sprawne działanie systemów informatycznych. Potrafi je opracowywać, dostosowywać lub utrzymywać oraz dbać o użytkowników”;
- „Potrafi budować, instalować, przebudowywać, konserwować i odnawiać konstrukcje drewniane w różnych rodzajach budynków”;
- „Posiadacz kwalifikacji potrafi przeprowadzić dogłębną analizę istniejących badań i sformułować zapytania badawcze w celu postępu w badaniach nad różnorodnością biologiczną”.

h) Należy wskazać ogólny poziom autonomii i odpowiedzialności. Można to również zrobić za pomocą kwalifikatorów (przymiotników i przysłówków) i/lub poprzez staranny dobór czasowników i dopełnień. Przykłady:

- (i) „Posiadacz kwalifikacji „Specjalista ds. usług promocyjnych i prowadzenia recepcji” (poziom 3 ERK/KRK) może pracować w obiektach hotelarskich, biurach podróży i usługach wsparcia turystyki. Działa na szczeblu wykonawczym z ograniczoną autonomią i odpowiedzialnością w zakresie świadczenia usług prowadzenia recepcji i przestrzegania określonych procedur dotyczących swoich konkretnych zadań”;
- (ii) „Posiadacz kwalifikacji, w kontekście robót budowlanych o ograniczonym stopniu złożoności, może koordynować pracę personelu wykonawczego na placu budowy, kierować nią i odpowiednio dostosowywać”;
- (iii) „Posiadacz kwalifikacji ma kompetencje do zarządzania małymi oczyszczalniami ścieków”;
- (iv) „Oczekuje się, że będzie pracować w multidyscyplinarnych zespołach i brać odpowiedzialność za procesy prowadzone zasadniczo

w przewidywalnych i stabilnych kontekstach, ale podlegających zmianom, które mogą wymagać zdolności adaptacyjnych”.

- i) Należy pamiętać, że osoba czytająca opis niekoniecznie zna kontekst krajowy. Należy zwrócić uwagę na stosowanie krajowej terminologii, która może nie być powszechnie zrozumiała lub wymagać wyjaśnienia:
- (i) niezalecane: „Po zdaniu matury w szkole zawodowej uczniowie mogą rozpocząć naukę na kursie maturalnym/zawodowym i zdać jeden z ogólnych egzaminów maturalnych, aby ubiegać się o przyjęcie na studia wyższe i specjalistyczne”;
  - (ii) zalecane: „Kwalifikacje dają dostęp do wyższych studiów zawodowych i branżowych oraz ogólnych egzaminów maturalnych niezbędnych do przyjęcia na studia uniwersyteckie”;
  - (iii) niezalecane: „Struktura kwalifikacji zawodowych w zakresie elektrotechniki i automatyki została zaplanowana w taki sposób, aby kształcenie elektryków było odpowiednie dla kwalifikacji w dziedzinie elektryki 2, o której mowa w przepisach dotyczących bezpieczeństwa elektrycznego, a kształcenie monterów systemów zautomatyzowanych było odpowiednie dla kwalifikacji w dziedzinie elektryki 3”. Zalecane: należy poinformować, że kwalifikacja zapewnia dostęp do następnego poziomu uczenia się (kwalifikacja w dziedzinie elektryki 2 i 3) i/lub podkreślić zgodność z przepisami regulującymi zawód elektryka.

Dodatkowe uwagi i wskazówki

- a) Jeśli pomoże to w lepszym zrozumieniu celu i profilu kwalifikacji, należy podać informacje o warunkach przystąpienia i dodatkowych wymaganiach, uprawnieniach (np. dostępie do kwalifikacji regulowanych) i/lub sposobie uzyskania kwalifikacji. Przykłady:
- (i) „Posiadacz kwalifikacji „Elektrotechnik” (poziom 4 ERK/KRK) może instalować, okablowywać, podłączać i uruchamiać instalacje w budynkach mieszkalnych [...]. W przypadku wykonywania niektórych zadań lub w niektórych kontekstach posiadanie dodatkowych certyfikatów jest warunkiem koniecznym lub pożądanym”;
  - (ii) „Kwalifikacje można uzyskać w ramach szkolenia wstępnego, jeżeli osoba ucząca się jest w trakcie kursu zatrudniona w akredytowanej placówce opieki zdrowotnej.”;

- (iii) „Kwalifikacje można uzyskać po trzyletnim kształceniu dualnym u pracodawcy i szkole zawodowej”.
- b) W stosownych przypadkach należy wyjaśnić, czy posiadacz mógł zdobyć specjalistyczną wiedzę dzięki istniejącym specjalizacjom lub opcjonalnym jednostkom/modułom. Przykład:
- (i) „Posiadacz kwalifikacji może mieć bardziej wyspecjalizowane umiejętności w zakresie poradnictwa dotyczącego pielęgnacji włosów i kosmetyki, pielęgnacji skóry, fryzjerstwa i strzyżenia, w zależności od wybranego obszaru kompetencji. Kompetencje można dodatkowo rozszerzyć o opcjonalne jednostki we wszystkich obszarach”.

B2 – Efekty uczenia się w podpunktach

Po oświadczeniu wprowadzającym dotyczącym ogólnych celów i profilu kwalifikacji opis powinien zawierać listę głównych efektów uczenia się w formie podpunktów.

Tabela 3. **Efekty uczenia się w podpunktach**

Tekst opisowy przedstawiający ogólne cele i profil kwalifikacji.	Posiadacz kwalifikacji...
Podpunkty przedstawiające efekty uczenia się	Jest w stanie: 1) 2) 3) ...

Źródło: Grupa projektowa ds. europejskich ram kwalifikacji i Europass odpowiedzialna za krótkie opisy efektów uczenia się związane z kwalifikacjami

Główne efekty uczenia się wymienione w podpunktach powinny odnosić się do trzech kluczowych aspektów i je uwypuklać.

B.2.1. Rozległość/zakres osiągniętych efektów uczenia się.

B.2.2. Szczegółowość/złożoność osiągniętych efektów uczenia się.

B.2.3. Kontekst.

Rozległość/zakres, szczegółowość/złożoność i kontekst omówiono oddzielnie w wytycznych, aby podkreślić ich znaczenie, ale nie należy ich traktować jako odrębne koncepty ani sztywno się do nich stosować podczas opracowywania

krótkich opisów. Mogą się one pokrywać, a w opisach powinny ze sobą współgrać i wzajemnie się uzupełniać.

Oprócz nakreślenia aspektów treści, które należy uwzględnić w podpunktach, wytyczne wskazują również składnię podpunktów opisujących efekty uczenia się (patrz tabela 3).

Ramka 2. Definicje głównych pojęć

Rozległość/zakres uczenia się oznacza wyjaśnienie *zakresu* uczenia się w ramach nabytych kwalifikacji, a tym samym wyznaczenie i wskazanie granic osiągniętych efektów uczenia się. Oznacza to przekazanie informacji na temat rodzajów zdobytej wiedzy, a także opisanie umiejętności i kompetencji opanowanych przez posiadacza kwalifikacji. Domeny uczenia się (zwane również horyzontalnym wymiarem ram kwalifikacji) przedstawione w deskryptorach poziomów europejskich/krajowych ram kwalifikacji stanowią punkt wyjścia do rozważenia rozległości uczenia się ⁽¹¹⁾. Zob. również załącznik IV.

Przykład: Posiadacz kwalifikacji potrafi porównywać i oceniać inicjatywy polityki edukacyjnej krajów UE w celu podejmowania decyzji opartych na dowodach.

Przykład: Posiadacz kwalifikacji potrafi wybierać i stosować najbardziej innowacyjne techniki renowacji w celu zachowania i ochrony budowli historycznych.

Przykład: Posiadacz kwalifikacji potrafi instalować i naprawiać konstrukcje drewniane w różnych budynkach mieszkalnych i przemysłowych.

Uwaga: poprzez staranny dobór czasowników („porównywać i oceniać”, „wybierać i stosować”, „instalować i naprawiać”), dopełnienia („inicjatywy polityki edukacyjnej krajów UE”, „innowacyjne techniki renowacji”, „konstrukcje drewniane”) oraz poprzez dodanie informacji o kontekście („w celu podejmowania decyzji opartych na dowodach”); „w celu zachowania i ochrony budowli historycznych”; „w różnych budynkach mieszkalnych i przemysłowych); można wskazać wiedzę, umiejętności i kompetencje zdobyte przez posiadacza kwalifikacji, czyli rozległość/zakres uczenia się (wiedza na temat inicjatyw w zakresie polityki edukacyjnej, technik przeprowadzania porównań między krajami i oceny polityki lub renowacji budowli historycznych); umiejętności praktyczne związane z montażem i naprawą itp.).

Szczegółowość/złożoność uczenia się polega na wyjaśnieniu złożoności i stopnia zaawansowania zdobytej wiedzy. W ramach tej samej domeny uczenia się (np. wiedzy teoretycznej lub umiejętności praktycznych) można osiągnąć różne stopnie zaawansowania i biegłości. Deskryptory poziomu europejskich/krajowych ram kwalifikacji dla każdego poziomu (zwane również wertykalnym wymiarem ram

¹¹) W europejskich ramach kwalifikacji wyróżnia się następujące trzy domeny uczenia się: 1) wiedza: opisana jako teoretyczna lub faktograficzna; 2) umiejętności: opisane jako poznawcze (obejmujące myślenie logiczne, intuicyjne i kreatywne) lub praktyczne (obejmujące sprawność manualną i korzystanie z metod, materiałów, narzędzi i instrumentów) 3) odpowiedzialność i autonomia: opisana jako zdolność osoby uczącej się do samodzielnego i odpowiedzialnego stosowania wiedzy i umiejętności. Nazywa się to również wertykalnym wymiarem europejskich ram kwalifikacji.

kwalifikacji) stanowią punkt wyjścia do określenia szczegółowości i złożoności uczenia się ⁽¹²⁾.

Przykład: posiadacz kwalifikacji potrafi samodzielnie wybrać i zastosować najbardziej odpowiednie narzędzia badawcze do gromadzenia dowodów empirycznych w dziedzinie biologii morskiej.

Przykład: posiadacz kwalifikacji może gromadzić dowody empiryczne pod nadzorem, wnosząc wkład w trwające badania w dziedzinie biologii morskiej.

Uwaga: poprzez staranny dobór czasowników („wybrać i zastosować”, „gromadzić”), dopełnienia („narzędzia badawcze”, „dowody empiryczne”) i użycie kwalifikatora „samodzielnie” oraz poprzez dodanie informacji o kontekście („do gromadzenia dowodów” lub „wnosząc wkład w trwające badania w dziedzinie biologii morskiej”) można określić poziom złożoności osiągniętych efektów uczenia się.

Informacje o kontekście: w zdaniach dotyczących konkretnych efektów uczenia się (spisanych w formie podpunktów) informacje o kontekście służą dalszemu doprecyzowaniu uzyskanych efektów uczenia się. Oprócz czasowników i dopełnień składających się na zdanie podstawowe, dodatkowe informacje o kontekście dostarczają dalszych szczegółów, na przykład na temat sytuacji, metod i warunków: same czasowniki lub dopełnienia nie są wystarczające, aby uchwycić zakres i szczegółowość efektów uczenia się. Aby wesprzeć ten proces, niniejsze wytyczne zawierają również zalecenia dotyczące budowy składniowej zdań opisujących efekty uczenia się (patrz tabela 3). Jednocześnie informacje na temat kontekstu mogą pomóc w wyjaśnieniu roli i pozycji kwalifikacji w odniesieniu do rynku pracy, edukacji i szkoleń oraz ogółu społeczeństwa. Ten ostatni aspekt powinien pojawić się już w tekście opisowym przedstawiającym ogólne cele i profil kwalifikacji (B1).

Poprzednie przykłady w tej ramce ilustracyjnej, części B1 i dalszych sekcjach tej części pokazują, jak uwzględnić informacje o kontekście w zdaniach dotyczących efektów uczenia się spisanych w podpunktach.

Pytania przewodnie

Celem poniższych pytań jest ułatwienie wyboru aspektów, które można przedstawić podczas opracowywania podpunktów przedstawiających efekty uczenia się (B.2). Ważne jest, aby nie udzielać bezpośredniej lub mechanicznej odpowiedzi na wszystkie pytania.

- a) Co powinien wiedzieć posiadacz kwalifikacji i na jakim poziomie biegłości?
  - (i) Podstawowa wiedza ogólna
  - (ii) Wiedza techniczna i specjalistyczna
- b) Co posiadacz kwalifikacji powinien być w stanie robić i na jakim poziomie biegłości?
  - (i) Umiejętności praktyczne

¹²⁾ Europejskie ramy kwalifikacji obejmują osiem poziomów opisanych w kategoriach efektów uczenia się. Poziom ten wzrasta w zależności od stopnia biegłości, przy czym poziom 1 oznacza najniższy, a poziom 8 – najwyższy stopień biegłości. Nazywa się to również wertykalnym wymiarem europejskich ram kwalifikacji.

- (ii) Umiejętności analityczne
- (iii) Podstawowe czy zaawansowane
- c) Czego oczekuje się od posiadacza kwalifikacji pod względem szerszych, ale istotnych umiejętności i kompetencji przekrojowych?
  - (i) Umiejętności i kompetencje w zakresie samoorganizacji (np. zarządzanie czasem, umiejętność uczenia się)
  - (ii) Umiejętności i kompetencje komunikacyjne (prezentacje ustne i pisemne itp.)
  - (iii) Umiejętności i kompetencje społeczne (praca zespołowa, zarządzanie innymi osobami itp.)
  - (iv) Potencjalne inne rodzaje umiejętności i kompetencji bezpośrednio związane z kwalifikacjami i ich zakresem zastosowania
- d) Czego oczekuje się od posiadacza kwalifikacji, na przykład w odniesieniu do zdolności do samodzielnego wykonywania pracy i przyjmowania odpowiedzialności?

Zalecenia

- a) Należy podkreślić i uszeregować pod względem ważności podstawowe efekty uczenia się, które odzwierciedlają profil, treść i złożoność kwalifikacji.
- b) Posiadacz kwalifikacji powinien zawsze znajdować się w centrum.
- c) Staranny dobór czasowników określających działanie i dopełnień, jak również informacje o kontekście (B.2.3) stanowią istotne aspekty w odniesieniu do rozległości (B.2.1) i szczegółowości (B.2.2).
- d) Sposób organizacji treści w zdaniu może również pomóc w jego zrozumieniu; zaleca się stosowanie następującej składni: podmiot – czasownik określający działanie – dopełnienie – kontekst ⁽¹³⁾.

Tabela 4. Składnia zdań (podpunktów) przedstawiających efekty uczenia się

Podmiot	Czasownik określający działanie	Dopełnienie czasownika	Kontekst
	Można dodać przysłówki i przymiotniki, jeżeli zostaną uznane za istotne, ale należy je stosować ostrożnie		
Posiadacz kwalifikacji...	potrafi przedstawić	na piśmie wyniki analizy ryzyka	w celu umożliwienia innym osobom śledzenia procesu i powielania wyników.

¹³⁾ Chociaż kategoria „kontekst” w tabeli 4 nie jest kategorią gramatyczną (jak czasowniki lub rzeczowniki), wytyczne, wraz z podręcznikiem Cedefopu dotyczącym efektów uczenia się, zalecają uwzględnienie kontekstu jako części składni zdania w celu dodania informacji o tym aspekcie.

Potrafi...	rozróżnić	wpływ na środowisko	gazów chłodzących wykorzystywanych w systemach chłodzenia.
Posiadacz kwalifikacji...	potrafi koordynować	działalność personelu wykonawczego	na placach budowy o ograniczonej złożoności.
Potrafi...	sporządzać	zaawansowane prognozy finansowe	przy użyciu narzędzi do planowania biznesowego oraz wspierać planowanie finansowe i biznesowe.

Źródło: Grupa projektowa ds. europejskich ram kwalifikacji i Europass odpowiedzialna za krótkie opisy efektów uczenia się związane z kwalifikacjami i dostosowanie z publikacji Cedefop (2022). Defining, writing and applying learning outcomes: a European handbook – second edition. Luksemburg: Urząd Publikacji Unii Europejskiej.

- e) Należy starannie dobierać czasowniki i dopełnienia do każdego zdania, dbając o to, aby ułatwiały one zrozumienie rozległości/zakresu (B.2.1) oraz szczegółowości/złożoności (B.2.2) uczenia się i kontekstu (B.2.3). Zob. załącznik II.

Przykłady czasowników dostarczających wskazówek dotyczących rozległości/zakresu (B.2.1) osiągniętych efektów uczenia się:

- (i) czasownik „montować” może oznaczać nabywanie umiejętności praktycznych, podczas gdy czasownik „badać” może wskazywać na umiejętności analityczne;
- (ii) Należy zauważyć, że umiejętności praktyczne lub analityczne mogą być na tym samym poziomie złożoności, a w tym przypadku znaczenie czasowników służy do wskazania rozległości/zakresu uczenia się. Te dwa czasowniki mogą również opisywać te same kwalifikacje.

Przykłady różnych dopełnień dostarczających wskazówek dotyczących rozległości/zakresu (B.2.1) osiągniętych efektów uczenia się:

- (i) „Potrafi porównywać inicjatywy polityczne...” różni się od „Potrafi porównywać dochody budżetowe...” lub „Potrafi porównywać technologie budowlane...”;
- (ii) należy zauważyć, że te efekty uczenia się mogą mieć ten sam poziom złożoności.

Przykłady czasowników dostarczających wskazówek dotyczących szczegółowości/złożoności (B.2.2) osiągniętych efektów uczenia się:

- (i) Czasowniki takie jak „oceniać i ulepszać”, „kierować”, „analizować” i „optymalizować” mogą wykazywać wyższą złożoność w porównaniu z czasownikami takimi jak „pomagać”, „powtarzać”, „wdrażyć”, „sprawdzać”.

Przykłady różnych dopełnień z tymi samymi czasownikami wpływających na zrozumienie szczegółowości/złożoności (B.2.2) osiągniętych efektów uczenia się; pokazuje to, jak ważny jest staranny dobór dopełnienia zdania i efektu uczenia się.

- (i) „Potrafi analizować opinie klientów zebrane za pomocą ustrukturyzowanych i wstępnie zdefiniowanych ankiet internetowych” różni się od „potrafi analizować sekwencje genetyczne w celu dostosowania leczenia”; „Potrafi zredagować proste streszczenia” różni się od „potrafi zredagować kompleksowy wniosek badawczy”.

Przykłady czasowników dostarczających wskazówek dotyczących kontekstu (B.2.3) w odniesieniu do zastosowania efektów uczenia się i/lub tego, co posiadacze mogą zrobić z uzyskanymi kwalifikacjami:

- (i) użycie czasowników takich jak „montować”, „konstruować”, „budować” może wskazywać, że kwalifikacja ta przygotowuje głównie do pracy polegającej na umiejętnościach praktycznych;
- (ii) użycie czasowników takich jak „analizować”, „opisywać”, „redagować” może wskazywać, że kwalifikacja przygotowuje głównie (lub również) do pracy opartej na umiejętnościach analitycznych lub do dalszego uczenia się.

Przykłady dopełnień dostarczających wskazówek dotyczących kontekstu zastosowania efektów uczenia się i tego, co posiadacz może zrobić z uzyskanymi kwalifikacjami:

- (i) posiadacz potrafi „analizować kwestie prawne...” może sugerować przydatność efektów uczenia się w środowisku prawniczym;
- (ii) posiadacz potrafi „przeprowadzać eksperymenty laboratoryjne...” może sugerować przydatność efektów uczenia się w środowisku laboratoryjnym.

f) Należy uwzględnić informacje o kontekście (np. warunki, sytuacje, metody, cel), aby zwiększyć zrozumienie zakresu/rozległości (B.2.1) i szczegółowości/złożoności (B.2.2) uczenia się oraz tego, gdzie można zastosować uzyskane efekty uczenia się. Przykłady:

- (i) „Potrafi analizować kwestie prawne w celu oceny skutków prawnych i dostarczania klientom świadomych porad”;
- (ii) „Potrafi analizować kwestie prawne i badać teorie prawne celem wniesienia wkładu do publikacji artykułów naukowych”;

- (iii) „Potrafi przeprowadzać eksperymenty laboratoryjne, aby zademonstrować młodemu uczniom podstawowe reakcje chemiczne i zasady”;
  - (iv) „Potrafi przeprowadzać eksperymenty laboratoryjne w celu oceny skuteczności leków farmaceutycznych”;
  - (v) „Potrafi porozumiewać się w języku angielskim, jako niezależny użytkownik, w zakresie informacji turystycznej i zakwaterowania w hotelu”;
  - (vi) „Potrafi korzystać ze skomputeryzowanych systemów i oprogramowania do prostych graficznych prezentacji dwu- i trójwymiarowych”;
  - (vii) „Potrafi wzmocnić konstrukcję budynku i jego części zgodnie z krajowymi wytycznymi dotyczącymi pokrywania, kotwienia i łączenia”.
- g) W przypadku dodawania kwalifikatorów (przysłówków i przymiotników) należy się upewnić, że zapewniają one większą precyzję, co oznacza, że należy unikać niejasnych/ogólnych przymiotników. Zob. załącznik IV. Przykłady przymiotników, które mogą wyjaśnić szczegółowość/złożoność uczenia się:
- (i) posiadacz potrafi „opracowywać proste programy komputerowe do przetwarzania i wizualizacji danych”;
  - (ii) posiadacz potrafi „samodzielnie identyfikować materiały i narzędzia do tworzenia wodoodpornych dachów”;
  - (iii) posiadacz potrafi „wykonywać rutynowe operacje na podstawie otrzymanych instrukcji, w tym operacje chirurgiczne”.
- h) Wiedzę i umiejętności, w tym w stosownych przypadkach umiejętności przekrojowe, należy przedstawiać w sposób wzajemnie powiązany i zintegrowany:
- (i) niezalecane: dzielenie wiedzy i umiejętności na oddzielne listy lub elementy listy, oddzielnie dla rozległości lub stopnia szczegółowości;
  - (ii) należy zastanowić się, czy wiedza i umiejętności mogą być prezentowane razem, czy też powiązania pomiędzy nimi mogą być zakładane/domniemane. Przykłady:
    - potrafi „wykonać instalację elektryczną zgodnie z obowiązującymi przepisami dotyczącymi zdrowia i higieny pracy”;
    - potrafi „projektować i wdrażać algorytmy do analizy trendów na rynkach finansowych”;

- potrafi „wykonywać zabiegi kosmetyczne i doradzać klientom w zakresie samodzielnej pielęgnacji skóry i stosowania produktów”.
- i) Należy zastanowić się nad celami i profilem kwalifikacji, aby znaleźć równowagę, na przykład między wiedzą podstawową (np. matematyką, naukami ścisłymi, językami na poziomie podstawowym); wiedza zaawansowana; zaawansowane umiejętności specjalistyczne i techniczne (np. związane z zadaniem lub funkcją); lub umiejętności i kompetencje przekrojowe (np. rozwiązywanie problemów, umiejętność uczenia się i komunikacja). Sposób formułowania opisów dostarcza informacji na temat tego, czy nabyta wiedza, umiejętności i kompetencje są na przykład istotne tylko w odniesieniu do konkretnego zawodu lub sektora, sektorów międzybranżowych, ogółu społeczeństwa, czy też służą przede wszystkim jako punkt wyjścia do dalszego uczenia się. Przykłady:
- (i) potrafi „nazwać kształty i figury geometryczne...”;
  - (ii) potrafi „mierzyć i analizować parametry fizyczne instalacji i urządzeń elektrycznych w celu identyfikacji błędów i inicjowania działań”;
  - (iii) potrafi „komunikować się w sposób profesjonalny ze współpracownikami, klientami i gośćmi osobiście, przez telefon lub w drodze korespondencji pisemnej...”;
  - (iv) potrafi „zintegrować podstawy ekonomii inżynierskiej i ochrony środowiska przy planowaniu konstrukcji budowlanych”;
  - (v) potrafi „samodzielnie określić kluczowe wartości parametrów na potrzeby przetwarzania i stosowania procedury formowania wtryskowego”;
  - (vi) potrafi „dobierać, przygotowywać i wykorzystywać różne kwiaty cięte, zieleń i rośliny doniczkowe do tworzenia kompozycji kwiatowych i dekoracji”;
  - (vii) potrafi „opracowywać, pisać i oceniać projekty terytorialne na rzecz lokalnej demokracji i zarządzania”;
  - (viii) potrafi „organizować angażujące zajęcia artystyczne dostosowane do potrzeb dzieci, w tym w środowisku szpitalnym”.
- j) Należy wskazać oczekiwany poziom autonomii i odpowiedzialności w ramach wykonywania własnej pracy lub doglądania pracy innych osób. Przykłady:
- (i) potrafi „samodzielnie projektować, koordynować i prowadzić procesy oraz projekty edukacyjne w pojedynkę lub we współpracy z kolegami i zespołami”;

- (ii) potrafi „wydawać instrukcje techniczne pracownikom i podwykonawcom, sprawdzając wykonanie robót budowlanych pod względem jakości i zgodności z przepisami”;
  - (iii) potrafi „planować i monitorować pracę i proces biznesowy...”;
  - (iv) potrafi „pomagać liderowi projektu w wykonywaniu zadań...”;
  - (v) potrafi „samodzielnie opracowywać plany wdrożenia struktur budowlanych i, w razie potrzeby, dostosowywać je w trakcie realizacji projektu budowlanego”;
  - (vi) potrafi „samodzielnie określać wymiary elementów konstrukcyjnych, ale nie łączyć ich w całość (budynek), a zatem nie jest jeszcze w stanie planować kompletnych budynków”;
  - (vii) potrafi „samodzielnie i twórczo wykonywać konkretne, proste zadania z zakresu budownictwa lądowego oraz wykonywać bardziej złożone zadania w grupie”.
- k) Należy starannie dobierać czasowniki określające działanie, unikając nieprecyzyjnych czasowników. Zob. załącznik II.
- l) Należy używać strony czynnej zamiast biernej i budować zdania wokół czasownika. Przykłady:
- (i) niezalecane: „Stan mięśni pacjenta można ocenić...”;
  - (ii) zalecane: „Posiadacz kwalifikacji potrafi ocenić stan mięśni pacjenta, aby zapewnić spersonalizowane leczenie w celu złagodzenia bólu i poprawy mobilności”.
- m) Należy unikać używania czasowników jako rzeczowników.
- (i) niezalecane: „Współpracowanie przy projektowaniu i tworzeniu modelu...”;
  - (ii) zalecane: „Współpracuje przy projektowaniu...”;
  - (iii) niezalecane: „Wykazuje się kompetencjami w zakresie budowania, instalowania, konserwowania i odnawiania konstrukcji drewnianych w różnych typach budynków”;
  - (iv) zalecane: „potrafi budować, instalować, konserwować i odnawiać konstrukcje drewniane...”.
- n) Należy unikać powtórzeń i konstrukcji zdań złożonych.
- o) Należy przedstawić szczegółowość i złożoność uczenia się zgodnie z deskryptorami europejskich/krajowych ram kwalifikacji, ale należy pamiętać

o zdefiniowaniu konkretnych i szczegółowych efektów uczenia się, które pasują do konkretnych kwalifikacji ⁽¹⁴⁾.

Dodatkowe uwagi i wskazówki

- a) W każdym zdaniu można łączyć różne czasowniki, ale powinny one odnosić się do tego samego dopełnienia/rzeczownika i przedstawiać ciąg logiczny, który wykazuje rosnącą złożoność (w przeciwnym razie zwiększy to niejednoznaczność i złożoność). Zob. załącznik II.
- (i) Przykład połączenia czasowników, które może wskazywać na rosnącą złożoność:
- potrafi „planować, koordynować i monitorować koncepcje logistyczne i place budowy, w tym rusztowania robocze i ochronne”.
- (ii) Niezalecane: potrafi „planować szalunki, zbrojenie i odlewanie nowych konstrukcji oraz konserwację materiałów budowlanych, a także oceniać koszty, czasochłonność i wpływ pracy na środowisko”.
- (iii) Zalecane: posiadacz kwalifikacji jest w stanie planować szalunki, wzmacniać i odlewać nowe konstrukcje oraz konserwować materiały budowlane.
- (iv) Oceniać koszty, czasochłonność i wpływ pracy na środowisko.
- b) Chociaż poziom kwalifikacji według europejskich/krajowych ram kwalifikacji opisuje „całkowity lub uśredniony poziom” kwalifikacji („środek ciężkości”), biorąc pod uwagę całość elementów, poziom złożoności związany z określonymi pojedynczymi efektami uczenia się w podpunktach może być niższy/wyższy niż ten uśredniony poziom. Chociaż oczekuje się pewnych różnic, nie powinny one być zbyt duże, ponieważ budziłoby to wątpliwości co do ogólnej spójności kwalifikacji.
- c) Istotne jest, aby zdawać sobie sprawę z różnicy między tym, co można bezpośrednio i jednoznacznie zaobserwować (umiejętność układania cegieł na ceglach przez murarza), a tym, co jest trudniejsze do zaobserwowania (umiejętność planowania i współpracy murarza z innymi zawodami na placu

---

¹⁴() Deskryptory krajowych ram kwalifikacji zazwyczaj pozostają na poziomie ogólnym, ponieważ obejmują szeroki zakres kwalifikacji. Efekty uczenia się służące opisywaniu poszczególnych kwalifikacji muszą być bardziej szczegółowe i konkretne, przy jednoczesnym zachowaniu spójności z deskryptorami poziomu krajowych/europejskich ram kwalifikacji.

- budowy). Umiejętności trudne do zaobserwowania są również niezbędne i muszą być systematycznie rozwijane i identyfikowane.
- d) Czasowniki określające możliwe do zaobserwowania i zmierzenia działania pomagają zmniejszyć niejasność opisów.
  - e) Efekty uczenia się, których nie można bezpośrednio i łatwo zaobserwować lub zmierzyć, należy opisać poprzez staranne wskazanie dopełnienia i kontekstu.
  - f) Biorąc pod uwagę ograniczenia długości opisu sugerowane w niniejszych wytycznych, zainteresowane strony mogą zdecydować, czy i jak rozróżnić wyniki obowiązkowe i uzupełniające (fakultatywne).

Akronimy

Cedefop	Europejskie Centrum Rozwoju Kształcenia Zawodowego
ELM	Europejski model dotyczący uczenia się
ERK	Europejskie ramy kwalifikacji
ETF	Europejska Fundacja Kształcenia
KRK	Krajowe ramy kwalifikacji
QDR	Rejestr zbiorów danych dotyczących kwalifikacji
VET	Kształcenie i szkolenie zawodowe

Załączniki

Załącznik I. Przykłady krótkich opisów kwalifikacji opartych na efektach uczenia się

Poniższe przykładowe krótkie opisy kwalifikacji mają na celu przedstawienie praktycznego zastosowania wytycznych oraz wyjaśnienie, w jaki sposób można je wdrożyć. Opierają się one na rzeczywistych opisach krajowych opracowanych z wykorzystaniem wytycznych w ramach grupy projektowej. Zostały one wspólnie zredagowane i poprawione przez członków grupy projektowej w celu lepszego dostosowania ich do zawartych w wytycznych zaleceń.

Kwalifikacja: Psycholog kliniczny
Psycholog kliniczny (poziom 7 ERK/KRK) rozwija i stosuje teorie, metody oraz techniki z zakresu naukowej psychologii klinicznej w promocji zdrowia, badaniach przesiewowych, diagnostyce psychologicznej i ocenie problemów zdrowotnych, a także w profilaktyce, poradnictwie i leczeniu osób wymagających opieki lub wsparcia. W ten sposób osoby korzystające z opieki zdrowotnej są wspierane od samego początku, zarówno poprzez pracę nad ich rozwojem, jak i optymalizację ich funkcjonalnej niezależności i dobrego samopoczucia. Posiadanie kwalifikacji psychologa klinicznego określonej w ustawie o zawodach związanych z ochroną zdrowia psychicznego jest warunkiem koniecznym do wykonywania zawodu.

Psycholog kliniczny jest w stanie:

- a) sporządzić ocenę psychologiczną;
- b) stosować interwencje mające na celu łagodzenie cierpienia oraz promowanie zdrowia i dobrostanu osób, grup i organizacji;
- c) generować badania i wyniki, które przyczyniają się do rozwoju wiedzy zawodowej lub oceniać skuteczność różnych rodzajów działalności zawodowej;
- d) integrować badania i wiedzę kliniczną w koordynacji z osobami korzystającymi z opieki i ich otoczeniem;
- e) stosować spostrzeżenia i metody naukowe;
- f) postępować zgodnie z kodeksem etyki;
- g) rozwijać i utrzymywać profesjonalne relacje zawodowe z osobami korzystającymi z opieki;
- h) wykonywać zawód w sposób profesjonalny i społecznie odpowiedzialny;
- i) rozwijać i utrzymywać własną wiedzę specjalistyczną;
- j) wyciągać wnioski, przeprowadzać samoocenę i dbać o własne samopoczucie;
- k) współpracować z profesjonalistami z różnych dziedzin.

Kwalifikacja: asystent ds. technologii informacyjnych

Posiadacz kwalifikacji (poziom 4 ERK/KRK) jest w stanie zapewnić sprawne działanie systemów informatycznych. Potrafi je opracowywać, dostosowywać lub utrzymywać oraz dbać o użytkowników. Posiada wiedzę praktyczną z zakresu informatyki, elektrotechniki i inżynierii produkcji.

Pracuje samodzielnie lub jako członek zespołu w przedsiębiorstwach, które opracowują i oferują produkty i usługi z zakresu technologii informacyjnych i komunikacyjnych lub w organach i instytucjach publicznych.

Jest to wstępne szkolenie zawodowe prowadzone w szkole. Opcjonalnie można uzyskać kwalifikacje uprawniające do podjęcia studiów wyższych.

Posiadacz kwalifikacji potrafi:

- a) analizować, oceniać i optymalizować procesy operacyjne, przepływy pracy i warunki ramowe w odniesieniu do korzystania z systemów informatycznych;
- b) projektować procesy pracy z wykorzystaniem pomocy technicznych i organizacyjnych;
- c) opracowywać i dostosowywać oprogramowanie aplikacyjne do procesów operacyjnych;
- d) analizować, planować, budować, uruchamiać i łączyć w sieć systemy informatyczne;
- e) analizować, budować, podłączać do systemów informatycznych, programować i uruchamiać systemy zautomatyzowane;
- f) planować, tworzyć i utrzymywać bazy danych przy użyciu odpowiednich języków programowania i narzędzi programistycznych;
- g) zabezpieczać dostawy energii dla systemów informatycznych i optymalizować zużycie energii;
- h) przestrzegać norm i przepisów branżowych i prawnych oraz stosować zasady i przepisy techniczne;
- i) przestrzegać wymogów dotyczących bezpieczeństwa danych, ochrony danych i praw autorskich;
- j) odpowiedzialnie kształtować i zastanawiać się nad swoim środowiskiem pracy i procesami;
- k) stosować standardy i wytyczne w celu zapewnienia jakości procesów i produktów;
- l) współpracować i komunikować się w zespołach;
- m) analizować wymagania klientów i doradzać im również w języku angielskim;
- n) uzyskiwać, przygotowywać i przedstawiać w języku angielskim informacje i dokumenty związane z prowadzoną działalnością.

Kwalifikacja: roboty betoniarskie

Osoba wykonująca zawód betoniarza (poziom 4 ERK/KRK) może planować szalunki, wzmacniać i odlewać nowe budynki i konstrukcje budowlane, a także konserwować istniejące budynki. Posiadacz tej kwalifikacji jest w stanie budować domy, budynki komercyjne, szpitale, szkoły i tamy. Kwalifikacje można uzyskać po czteroletnim kształceniu dualnym u pracodawcy i szkole zawodowej. Kompetencje można dalej poszerzać w ramach wyższego kształcenia zawodowego na poziomie 5 europejskich ram kwalifikacji.

Posiadacz kwalifikacji jest w stanie:

- a) pracować samodzielnie zgodnie z modelami informacji o budynku, rysunkami, opisami i prefabrykowanymi rozwiązaniami;
- b) oceniać koszty, czasochłonność i wpływ pracy na środowisko;
- c) tworzyć konstrukcje szalunkowe i elementy budowlane z wykorzystaniem szalunków tradycyjnych i systemowych;
- d) wzmacniać konstrukcje i części budynków zgodnie z opisami dotyczącymi pokrycia, kotwienia i łączenia;
- e) uwzględnić procesy pracy z wykorzystaniem metod prefabrykowanych i tradycyjnych;
- f) odlewać różne części konstrukcyjne i podłogi oraz oceniać konsekwencje zastosowania różnych ciśnień przy odlewaniu;
- g) sortować i utylizować odpady zgodnie z obowiązującymi przepisami, ponownie wykorzystywać materiały i analizować konsekwencje niewłaściwego obchodzenia się z nimi;
- h) uwzględniać i stosować systemy zapewniania jakości, wykonywać pracę zgodnie z aktualnymi wymogami w zakresie zdrowia, środowiska i bezpieczeństwa oraz analizować konsekwencje nieprzestrzegania tych wymogów;
- i) oceniać ryzyko zgodnie z obowiązującymi przepisami i przeprowadzać analizy bezpieczeństwa pracy;
- j) pracować zgodnie z przepisami i umowami, które regulują warunki pracy w zawodzie oraz wyjaśniają obowiązki i prawa pracodawcy i pracownika;
- k) analizować wymagania i oczekiwania stawiane równej i inkluzywnej społeczności zawodowej.

Załącznik II. Czasowniki określające działanie

Niejednoznaczne i precyzyjne czasowniki: Podręcznik Cedefopu dotyczący efektów uczenia się ⁽¹⁵⁾

Niejednoznaczne		Precyzyjne	
Wiedzieć Rozumieć Czerpać przyjemność Określać Doceniać	Rozumieć znaczenie Zapoznać się z Wierzyć Mieć świadomość Pojmować	Rozróżniać pomiędzy Odróżniać Montować Dostosowywać Identyfikować Rozwiązywać	Pisać Recytować Konstruować Przeciwstawiać Porównywać Wymieniać na liście

Czasowniki określające działanie wyodrębnione z krajowych kwalifikacji i innych materiałów dostarczonych i przeanalizowanych w kontekście grupy projektowej ds. europejskich ram kwalifikacji i Europass odpowiedzialnej za krótkie opisy efektów uczenia się ⁽¹⁶⁾

Czasowniki określające działania o szerokim/ogólnym znaczeniu					
wykorzystywać	wykonywać	kończyć	definiować	brać	zaspokajać
pracować	ustalać	uwzględniać	pozwalać	działać	przyjmować
przeprowadzać	zachowywać	zauważać	wnosić	robić	zajmować się
sporządzać	kontynuować	stawiać	określać	brać pod uwagę	
dawać	uzupełniać	działać	posiadać	wykazywać	

Precyzyjne czasowniki określające działania					
stosować	akceptować	konstruować	inicjować	kształtować	korygować
sprawdzać	przewodniczyć	wyjaśniać	organizować	egzekwować	szacować
identyfikować	konfigurować	eliminować	nabywać	służyć	uczyć się
przygotowywać	dostosowywać	konsultować	dokonywać samooceny	obliczać	pakować
demonstrować	optymalizować	podsumowywać	powielać	zastępować	dostarczać
opracowywać	gromadzić	wyszukiwać	ukierunkowywać	streszczać	obserwować
analizować	odbudowywać	inicjować	odłączać	ustanawiać	obchodzić się

¹⁵) Cedefop (2022), *Defining, writing and applying learning outcomes: a European handbook – second edition*. Urząd Publikacji Unii Europejskiej.

¹⁶) Wykazy zawierają przykłady czasowników stosowanych w deskryptorach poziomów krajowych ram kwalifikacji, a także listę czasowników określających działania podaną w [wytycznych dotyczących opracowywania krajowych programów nauczania w Norwegii](#), zatwierdzonych przez Ministerstwo Edukacji i Badań Naukowych oraz parlament Samów 26 czerwca 2018 r. i zmienionych 10 października 2018 r. w Oslo:

Precyzyjne czasowniki określające działania					
produkować	zachowywać zgodność z	liczyć	towarzyszyć	wpierać	testować
komunikować	nadzorować	dzielić	realizować	interweniować	naprawiać
uczestniczyć	wytwarzać	kierować	reagować	demontować	zgłaszać
przetwarzać	spełniać	powtarzać	zarządzać	współpracować	sprzedawać
planować	odbierać	ukierunkowywać	przewidywać	powracać	wynajdywać
wdrażać	rozpoznawać	ujawniać	mocować	gwarantować	przewodzić
instalować	formułować	programować	zatrudniać	przenosić	standaryzować
przestrzegać	kompletować	wytłumaczyć	ograniczać	wypracowywać	strukturyzować
integrować	aktualizować	redagować	wytyczać	uzasadniać	wstawiać
utrzymywać	dokumentować	promować	asystować	negocjować	wypełniać
opisywać	rozpowszechniać	rozważać	udoskonalać	wizualizować	oceniać
monitorować	mierzyć	oceniać	projektować	porównywać	ustawiać
zarządzać	czytać	proponować	kompilować	decydować	podłączać
dobierać	montować	współdziałać	kalibrować	delegować	szkicować
prezentować	doradzać	odpowiadać	wyodrębniać	kontrolować	usprawniać
śledzić	budować	przystosowywać	pisać	badać	udostępniać
prezentować	przechowywać	opanowywać	remontować	wykrywać	łączyć
dbać	koordynować	informować	opiekować się	sprzedawać	wyszczególniać
zapobiegać	zlecać	rozwiązywać	uzyskiwać	rozkładać	wymieniać
tworzyć	wyceniać	odkrywać	administrować	syntezować	wskazywać
przetwarzać	organizować	rysować	syntezować	modyfikować	weryfikować
umieszczać	wybierać	adoptować	brać udział	odnawiać	konsolidować
zapewniać	włączać	zobowiązywać się	tłumaczyć ustnie	przydzielać	zaopatrywać
inwentaryzować	walidować	zatwierdzać	wiązać	przekształcać	dokonywać
angażować	mobilizować	reorganizować	chronić	osądzać	tworzyć koncepcje
przewodniczyć	wyszukiwanie	instruować	przedstawiać	osiągać	krytykować
dogłądać	poprawiać	uruchamiać	przewodzić badania	diagnozować	przywracać
eksperymentować	walidować				

Przykłady połączeń czasowników określających działania z tym samym dopełnieniem, mogących wykazywać rosnącą złożoność	
Projektować i wdrażać	Przechowywać i utrzymywać
Wdrażać i dokumentować	Zarządzać i przetwarzać
Zapewniać i dokumentować	Identyfikować i inicjować
Instalować i konfigurować	Identyfikować i zapobiegać
Instalować i kontrolować	Identyfikować i monitorować
Montować i instalować	Identyfikować i proponować
Organizować i kontrolować	Pakować i dostarczać
Konstruować i kontrolować	Montować i wstawiać

Przykłady połączeń czasowników określających działania z tym samym dopełnieniem, mogących wykazywać rosnącą złożoność	
Kontrolować i przestrzegać	Przygotowywać, identyfikować i wyjaśniać
Planować i organizować	Planować, przygotowywać i wdrażać
Planować i szkicować	Koordynować, przygotowywać i opiekować się
Planować i wdrażać	Monitorować, planować i raportować
Mierzyć i analizować	Opracowywać, tworzyć i wspierać
Analizować i zarządzać	Opracowywać, pisać i oceniać
Analizować i porównywać	Wdrażać, integrować i kontrolować
Tłumaczyć ustnie i stosować	Analizować, usuwać i utrzymywać
Informować i doradzać	Przeglądać, analizować i oceniać
Doradzać i ukierunkowywać	Demonstrować, integrować i stosować
Współpracować i komunikować się	Identyfikować, wybierać, analizować
Komunikować się i negocjować	Analizować, oceniać i ulepszać
Przygotowywać i podsumowywać	Przewodniczyć, nadzorować i odpowiadać
Przygotowywać i zestawiać	Koordynować, kierować i dostosowywać
Podejmować się i organizować	Budować, instalować, przebudowywać, konserwować i remontować
Produkować i przedstawiać	Mocować, montować, demontować i odłączać
Opracowywać i dostosowywać	

Załącznik III. Kwalifikatory (przymiotniki i przysłówki)

Przykłady kwalifikatorów wyodrębnionych z deskryptorów poziomów krajowych ram kwalifikacji krajów, do których odnoszą się europejskie ramy kwalifikacji ⁽¹⁷⁾

Przykłady kwalifikatorów o szerokim/ogólnym znaczeniu		
Pewny	Kluczowy	Właściwy/właściwie
Istotny	Szczególny/szczególnie	Odpowiedni/odpowiednio
Bardzo	Rozległy/rozległe	Pomyślny/pomyślnie
Różny	Prawidłowy/prawidłowo	Zwykły/zwykle
Dobry	Skuteczny/skutecznie	Ważny/ważne
Wymagany	Szeroki/szeroko	

Przykłady kwalifikatorów (przysłówków lub przymiotników), które mogą pomóc w przekazywaniu poziomów złożoności		
Podstawowy	Zaawansowany	Ukończony/skończony/całkowicie
Zaznajomiony	Średnio zaawansowany	Złożony/skomplikowany
Prosty	Samodzielny/samodzielnie	Innowacyjny/innowacja/innowacyjnie
Powtarzalny	Kreatywny/kreatywnie	Zarządzanie/kierowniczy
Ustrukturyzowany	Niezależny/niezależnie	Oryginalny/oryginalność
Zdefiniowany	Wyspecjalizowany/specjalistyczny	Znaczący
Rutynowy	Nowy/nowatorski	Odpowiedzialny/odpowiedzialnie
Zasadniczy	Krytyczny/krytycznie	Strategiczny/strategicznie
Przypisany	Kompleksowy	Nieprzewidywalny/nieprzewidywany
Zintegrowany	Nierutynowy	Koncepcyjny/koncepcyjnie
Niewyspecjalizowany	Nieprzewidywalny	Przewidywalny/przewidywalnie
Ograniczony	Szczegółowy	Częściowo/częściowy/w części
Codzienny/codziennie/na co dzień	Wstępnie określony/z góry określony	Skomplikowany

¹⁷() Deskryptory poziomu krajowych ram kwalifikacji, opublikowane w języku angielskim, można znaleźć w publikacji Cedefop (2018 r.). *Analysis and overview of NQF level descriptors in European countries*. Urząd Publikacji Unii Europejskiej. W przypadku okręgów, które przedstawiły zaktualizowane sprawozdania dotyczące odniesienia po 2016 r., wykorzystano zaktualizowane sprawozdanie dotyczące odniesienia.

ZAŁĄCZNIK IV. Europejskie ramy kwalifikacji:

Deskrytory poziomów ⁽¹⁸⁾

	Wiedza	Umiejętności	Odpowiedzialność i autonomia	
	W kontekście ERK wiedzę opisuje się jako teoretyczną lub faktograficzną.	W kontekście ERK umiejętności określa się jako poznawcze (obejmujące myślenie logiczne, intuicyjne i kreatywne) lub praktyczne (obejmujące sprawność manualną i korzystanie z metod, materiałów, narzędzi i instrumentów)	W kontekście ERK odpowiedzialność i autonomię opisuje się jako zdolność osoby uczącej się do stosowania wiedzy i umiejętności w sposób autonomiczny i odpowiedzialny	
Poziom 1	Podstawowa wiedza ogólna	Podstawowe umiejętności potrzebne do realizacji prostych zadań	Praca lub nauka pod bezpośrednim nadzorem w zorganizowanym kontekście	Poziom 1
Poziom 2	Podstawowa wiedza faktograficzna w danej dziedzinie pracy lub nauki	Podstawowe umiejętności poznawcze i praktyczne potrzebne do korzystania z istotnych informacji w celu realizacji zadań i rozwiązywania rutynowych problemów przy użyciu prostych zasad i narzędzi	Praca lub nauka pod nadzorem, o pewnym stopniu autonomii	Poziom 2
Poziom 3	Znajomość faktów, zasad, procesów i pojęć ogólnych w danej dziedzinie pracy lub nauki	Zestaw umiejętności poznawczych i praktycznych potrzebnych do wykonywania zadań i rozwiązywania problemów poprzez wybieranie i stosowanie podstawowych metod, narzędzi, materiałów i informacji	Przyjmowanie odpowiedzialności za realizację zadań w pracy lub nauce; dostosowywanie własnego zachowania do okoliczności w rozwiązywaniu problemów	Poziom 3

¹⁸() Każdy z 8 poziomów jest zdefiniowany za pomocą zbioru deskryptorów określających efekty uczenia się odpowiadające kwalifikacjom na tym poziomie w dowolnym systemie kwalifikacji. „Efekty uczenia się” oznaczają określenie tego, co uczący się wie, rozumie i potrafi wykonać po ukończeniu procesu uczenia się, które dokonywane jest w kategoriach wiedzy, umiejętności oraz odpowiedzialności i autonomii. Źródło: Zalecenie w sprawie europejskich ram kwalifikacji z 2017 r.

Europejskie ramy kwalifikacji: deskryptory poziomu

	Wiedza	Umiejętności	Odpowiedzialność i autonomia	
Poziom 4	Wiedza faktograficzna i teoretyczna w szerszym kontekście danej dziedziny pracy lub nauki	Zakres umiejętności poznawczych i praktycznych potrzebnych do rozwiązywania określonych problemów w danej dziedzinie pracy lub nauki	Samodzielna organizacja w ramach wytycznych dotyczących kontekstów związanych z pracą lub nauką, zazwyczaj przewidywalnych, ale podlegających zmianom; nadzorowanie rutynowej pracy innych, ponoszenie pewnej odpowiedzialności za ocenę i doskonalenie działań związanych z pracą lub nauką	Poziom 4
Poziom 5	Obszerna specjalistyczna wiedza faktograficzna i teoretyczna w danej dziedzinie pracy lub nauki i świadomość granic tej wiedzy	Kompleksowy zakres umiejętności poznawczych i praktycznych potrzebnych do kreatywnego rozwiązywania abstrakcyjnych problemów	Zarządzanie i nadzór w kontekstach związanych z pracą lub nauką podlegających nieprzewidywalnym zmianom; analizowanie i rozwijanie osiągnięć pracy własnej oraz innych osób	Poziom 5
Poziom 6	Zaawansowana wiedza w danej dziedzinie pracy lub nauki obejmująca krytyczne rozumienie teorii i zasad	Zaawansowane umiejętności, wykazywanie się biegłością i innowacyjnością potrzebną do rozwiązania złożonych i nieprzewidywalnych problemów w specjalistycznej dziedzinie pracy lub nauki	Zarządzanie złożonymi technicznymi lub zawodowymi działaniami lub projektami, ponoszenie odpowiedzialności za podejmowanie decyzji w nieprzewidywalnych kontekstach związanych z pracą lub nauką; ponoszenie odpowiedzialności za zarządzanie rozwojem zawodowym jednostek i grup	Poziom 6
Poziom 7	Wysoce specjalistyczna wiedza, której część stanowi najnowszą wiedzę w danej dziedzinie pracy lub nauki, będąca podstawą oryginalnego myślenia lub badań Krytyczna świadomość zagadnień w zakresie wiedzy w danej dziedzinie oraz na styku różnych dziedzin	Specjalistyczne umiejętności rozwiązywania problemów potrzebne do badań lub działalności innowacyjnej w celu tworzenia nowej wiedzy i procedur oraz integrowania wiedzy z różnych dziedzin	Zarządzanie i przekształcanie kontekstów związanych z pracą lub nauką, które są złożone, nieprzewidywalne i wymagają nowych podejść strategicznych; ponoszenie odpowiedzialności za przyczynianie się do rozwoju wiedzy i praktyki zawodowej lub za dokonywanie przeglądu strategicznych wyników zespołów	Poziom 7

	Wiedza	Umiejętności	Odpowiedzialność i autonomia	
Poziom 8	Wiedza na najbardziej zaawansowanym poziomie w danej dziedzinie pracy lub nauki oraz na styku różnych dziedzin	Najbardziej zaawansowane i wyspecjalizowane umiejętności i techniki, w tym synteza i ocena, potrzebne do rozwiązywania krytycznych problemów w badaniach lub działalności innowacyjnej oraz do poszerzania i redefiniowania istniejącej wiedzy lub praktyki zawodowej	Wykazywanie się znaczącym autorytetem, innowacyjnością, autonomią, etyką naukową i zawodową oraz trwałym zaangażowaniem w rozwój nowych idei lub procesów w najważniejszych kontekstach związanych z pracą lub nauką, w tym z badaniami	Poziom 8
W ramach kwalifikacji dla europejskiego obszaru szkolnictwa wyższego przewidziano deskryptory trzech cykli uzgodnionych przez ministrów szkolnictwa wyższego na spotkaniu w Bergen w maju 2005 r. w ramach procesu bolońskiego. Deskryptory dla każdego cyklu oferują ogólne określenie typowych oczekiwań w zakresie osiągnięć i umiejętności związanych z kwalifikacjami odzwierciedlającymi koniec danego cyklu. Deskryptor krótkiego cyklu (występujący w ramach pierwszego cyklu lub z nim powiązany) opracowany przez Wspólną Inicjatywę Jakości jako część procesu bolońskiego, odpowiada efektom uczenia się z poziomu 5 ERK. Deskryptor pierwszego cyklu odpowiada efektom uczenia się z poziomu 6 ERK. Deskryptor drugiego cyklu odpowiada efektom uczenia się z poziomu 7 ERK. Deskryptor trzeciego cyklu odpowiada efektom uczenia się z poziomu 8 ERK.				

Źródło: [Zalecenie z 2017 r. w sprawie europejskich ram kwalifikacji – charakterystyki definiujące poziomy](#)

Załącznik V. Dodatkowe źródła i linki

[Data uzyskania dostępu do adresu URL: 10.04.2024]

- Wytyczne te należy stosować przy opracowywaniu krótkich opisów [kwalifikacji publikowanych w portalu Europass](#).
- Publikacja kwalifikacji i możliwości uczenia się w portalu Europass odbywa się poprzez [rejestr zbiorów danych kwalifikacji \(QDR\)](#).
- Dane w QDR należy publikować przy użyciu [europejskiego modelu dotyczącego uczenia się](#).
- Europejski podręcznik Cedefopu dotyczący definiowania, pisania i stosowania efektów uczenia się, wydanie pierwsze z 2017 r. ⁽¹⁹⁾ i [wydanie drugie z 2022 r.](#) ⁽²⁰⁾ zawierają praktyczne zasady dotyczące korzystania z efektów uczenia się; wersja 2022 zawiera obszerną listę międzynarodowych i krajowych zasobów (wytyczne i materiały badawcze) wspierających definiowanie, pisanie i wykorzystywanie efektów uczenia się w różnych kontekstach (ocena, programy nauczania, kwalifikacje itp.).
- [Zalecenie z 2017 r. w sprawie europejskich ram kwalifikacji \(ERK\)](#). Zalecenie Rady z dnia 22 maja 2017 r. w sprawie europejskich ram kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie i uchylające zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie ustanowienia europejskich ram kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie.
- Publikacja Cedefop (2018), [Analysis and overview of NQF level descriptors in European countries](#) zawiera deskryptory poziomu krajowych ram kwalifikacji.
- Komisja Europejska (2017), [ESCO Europejska klasyfikacja umiejętności, kompetencji, kwalifikacji i zawodów](#).
- Stany Zjednoczone, Departament Pracy, [Sieć informacji zawodowych O'Net](#).
- [Ramy kluczowych kompetencji](#). Zalecenie Rady z dnia 22 maja 2018 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie, Rada Unii Europejskiej (2018).
- [Ramy kompetencji w zakresie przedsiębiorczości \(EntreComp\)](#), Komisja Europejska i Wspólne Centrum Badawcze (2016).

---

¹⁹) Cedefop (2017), [Defining, writing and applying learning outcomes: a European handbook](#), Urząd Publikacji Unii Europejskiej.

²⁰) Cedefop (2022), [Defining, writing and applying learning outcomes: a European handbook – second edition](#), Urząd Publikacji Unii Europejskiej.

- [Ramy kompetencji cyfrowych dla obywateli \(DigComp 2.2\)](#), Komisja Europejska i Wspólne Centrum Badawcze (2022).
- [Ramy odniesienia dla kompetencji sprzyjających kulturze demokratycznej \(RFCDC\)](#), Rada Europy (2013).
- [Europejski wykaz krajowych ram kwalifikacji](#), Cedefop (2022).
- Więcej informacji na temat krajowych ram kwalifikacji można znaleźć na stronie internetowej i w bazach danych krajowych ram kwalifikacji. [Łączy do stron internetowych i baz danych](#), a także dane kontaktowe punktów koordynujących krajowe ramy kwalifikacji są dostępne w podziale na kraje.

Streszczenie

W wytycznych przedstawiono wspólne zasady opracowywania krótkich, opartych na efektach uczenia się opisów wszystkich kwalifikacji. Mają one kluczowe znaczenie dla baz danych i rejestrów kwalifikacji.

Inicjatywa ta jest częścią szerszego europejskiego przedsięwzięcia mającego na celu zwiększenie przejrzystości kwalifikacji w różnych krajach, ułatwienie mobilności i wspieranie uczenia się przez całe życie.

Znaczne postępy w zakresie krajowych ram kwalifikacji oraz wykorzystania efektów uczenia się w Europie przyczyniły się do lepszego zrozumienia i przenoszenia kwalifikacji. Ustrukturyzowanie krótkich opisów kwalifikacji i związanych z nimi efektów uczenia się konsekwentnie zwiększa przejrzystość i porównywalność oraz sprzyja dostępności opisów i ich wykorzystaniu w środowiskach cyfrowych.

Krótkie opisy zapewniają osobom uczącym się, pracodawcom, organizatorom kształcenia i szkolenia oraz innym podmiotom szybki dostęp do informacji na temat efektów uczenia się, uzupełniających pełne opisy krajowe.

Publikacja zawiera zalecenia dotyczące aspektów formalnych (długość, format) i treści (zakres, złożoność, kontekst) tych opisów. Oferuje również praktyczne zasoby, takie jak listy czasowników określających działanie i kwalifikatorów, które pomagają jasno opisać efekty uczenia się związane z kwalifikacjami.

EUROPEJSKIE WYTYCZNE DOTYCZĄCE OPRACOWYWANIA I PISANIA KRÓTKICH, OPARTYCH NA EFEKTACH UCZENIA SIĘ OPISÓW KWALIFIKACJI

W wytycznych przedstawiono wspólne zasady opracowywania krótkich, opartych na efektach uczenia się opisów wszystkich kwalifikacji. Mają one kluczowe znaczenie dla baz danych i rejestrów kwalifikacji.

Inicjatywa ta jest częścią szerszego europejskiego przedsięwzięcia mającego na celu zwiększenie przejrzystości kwalifikacji w różnych krajach, ułatwienie mobilności i wspieranie uczenia się przez całe życie.

Znaczne postępy w zakresie krajowych ram kwalifikacji oraz wykorzystania efektów uczenia się w Europie przyczyniły się do lepszego zrozumienia i przenoszenia kwalifikacji. Ustrukturyzowanie krótkich opisów kwalifikacji i związanych z nimi efektów uczenia się konsekwentnie zwiększa przejrzystość i porównywalność oraz sprzyja dostępności opisów i ich wykorzystaniu w środowiskach cyfrowych.

Krótkie opisy zapewniają osobom uczącym się, pracodawcom, organizatorom kształcenia i szkolenia oraz innym podmiotom szybki dostęp do informacji na temat efektów uczenia się, uzupełniających pełne opisy krajowe.

Publikacja zawiera zalecenia dotyczące aspektów formalnych (długość, format) i treści (zakres, złożoność, kontekst) tych opisów. Oferuje również praktyczne zasoby, takie jak listy czasowników określających działanie i kwalifikatorów, które pomagają jasno opisać efekty uczenia się związane z kwalifikacjami.

CEDEFOP

Europejskie Centrum Rozwoju
Kształcenia Zawodowego

Europe 123, Saloniki (Pylaia), GRECJA
Adres pocztowy: Cedefop service post, 570 01 Thermi, GRECJA
Tel. +30 2310490111, Faks +30 2310490020
Email: info@cedefop.europa.eu

www.cedefop.europa.eu

**Urząd Publikacji
Unii Europejskiej**

Prawo | Dane | Publikacje